УзССР давлат «Китоб палатаси»

Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 158 (8.356) ◆ 1993 йил 6 сентябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

Бугунги кун нафаси

● Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Европа таъмирлаш ва тараққиёт банкининг вице-президенти Рональд Фриманни қабул қилди. Жаноб Рональд Фриман бугун Тошкентда ўз ишини бошлаган «Ўзбекистон ва халқаро банк капитали: ҳамкорлик истиқболлари» халқаро анжуманида иштирок этмоқда.

● Ҳамдўстлик давлатлари раҳбарларининг олий даражадаги учрашуви 24 сентябрга кўчирилди.

● Ялтада Россия ва Украина президентлари учрашдилар. Унда Украинанинг Россияга қарзи ҳисобига Қора Денгиз флоти тўлалигича Россияга ўтишига келишилди.

● Озарбайжоннинг собиқ президенти Абулфаз Элчибей ўз сиёсий фаолиятини тўхтатиб, илмий иш билан шуғулланиши тўғрисида баёнот берди.

● Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев шу йил октябрь ойида республика Олий Кенгашининг сессиясига мамлакат пойтахтини Алматидан қўриқдаги Оқмўл шаҳрига кўчириш масаласини киритишга қарор қилди.

● Ливия инқилобининг етакчиси Муаммар Каддофий агар мамлакатига нисбатан Ғарбнинг иқтисодий жазо чоралари кучайтириладиган бўлса, ўз давлати ҳудудидаги барча нефть конларини ёқиб юборишини айтди.

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

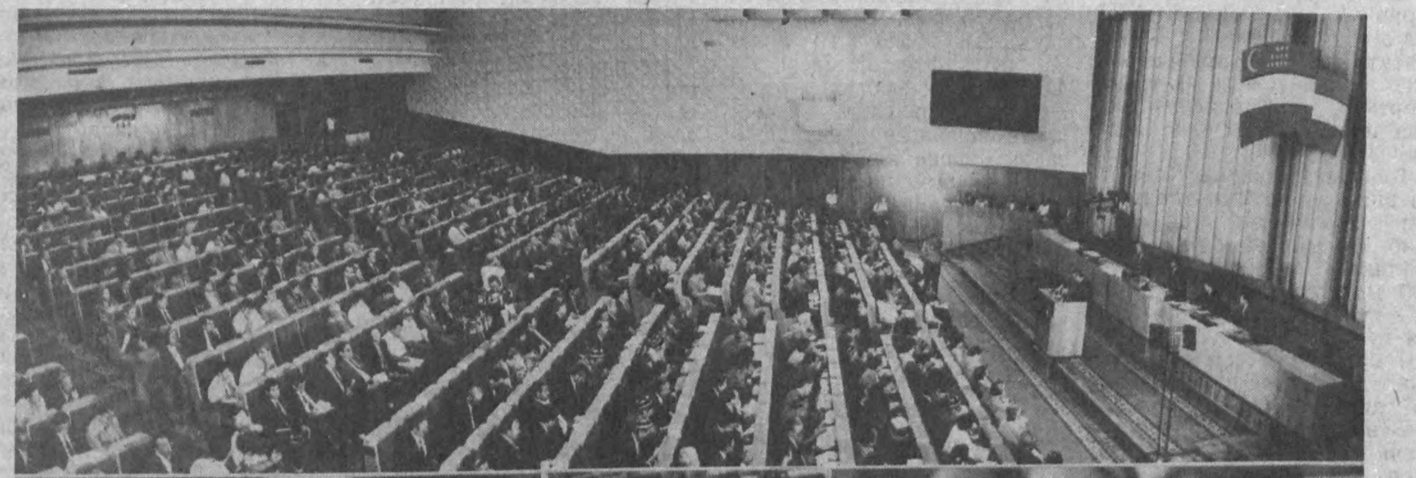

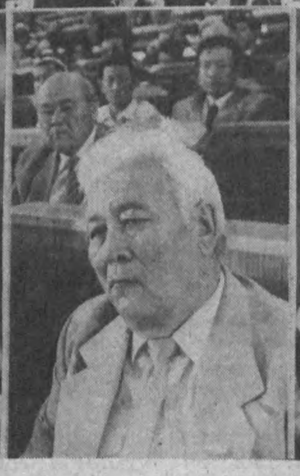

УН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ УН УЧИНЧИ СЕССИЯСИ ТУҒРИСИДА

АХБОРОТ

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси 3 сентябрь куни ўз ишини давом эттирди. Мажлисни Олий Кенгаш Раиси Ш. Йўлдошев бошқарди.

Маданият ва маданий меросни асраш комитетининг раиси П. Қодиров Ўзбекистон Республикаси орденлари ва медаллари намуналарининг эскизларини тайёрлаш қандай бораётгани, шунингдек виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар ҳақидаги республика қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида ахборот берди. Депутатлар орденлар ва медалларнинг эскизларини кенг муҳокама қилиш учун оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунга тузатишлар қабул қилинди.

Деҳқончилик-саноат мажмуи ва сув хўжалиги комитети раиси Ш. Мирзаевнинг маърузаси юзасидан ветеринария тўғрисида қонун қабул қилинди.

Депутатлар қимматли ва йўқолиб бораётган ўсимлик ҳамда ҳайвонлар турларини муҳофаза этишни кучайтириш ҳамда улардан фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Мазкур масала юзасидан Илм-фан ва экология комитетининг раиси А. Жалилов ахборот берди.

Сессияда фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун қабул қилинди. Мазкур масала юзасидан Ветеранлар ишлари ва ёшларга доир сиёсат комитетининг раиси А. Аъзамхўжаев сессияда маъруза қилди.

Олий Кенгаш республикадаги физик-жўғрофий жойлар ҳамда бошқа топонимик объектлар номларини тартибга солиш тўғрисида қарор қабул қилди. Ҳиндистон Республикаси, Германия Федератив Республикаси, Туркия Республикаси билан тузилган давлатлараро ва ҳукуматлараро шартномалар ҳамда битимлар, шунингдек, давлатлараро банк таъсис этиш ҳақидаги битим тасдиқланди.

Депутатлар уруш қурбонлари ҳақидаги Женева конвенциясига, халқаро тусдаги ва халқаро тусга эга бўлмаган қуролли можароларнинг қурбонларини ҳимоя қилиш тўғрисида Женева конвенциясига қўшимча протоколга Ўзбекистоннинг қўшилиши ҳақидаги таклифни маъқулладилар. Ўзбекистон Республикаси матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини белгилаш тўғрисидаги қонун қабул қилинди.

Олий Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларини ва Олий Кенгаш Раёсатининг қарорларини тасдиқлади.

Олий Кенгаш сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Шу билан ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси ўз ишини тугаллади.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ЖАНОБ ИСЛОМ ҚАРИМОВГА

Муҳтарам жаноб Президент, Сизни ва Ўзбекистон халқини Америка халқи номидан Ўзбекистон Мустақиллигининг икки йиллиги билан табриклайман. Бу кун Ўзбекистоннинг бой тарихий ўтмиши ва унинг мустақил давлат сифатидаги порлоқ келажаги рамзидир.

Мамлакатингиз ўз шонли тарихининг янги даврига қадам қўйиши биланоқ биз Ўзбекистоннинг демократия жараёнига, бозор иқтисодиётига ўтишга қаратилган ислоҳотни амалга оширишга интилишини қўллаб-қувватламоқдамиз.

Бу йўл муваффақиятли ва фаровон келажак гарови эканига ишончимиз комил.

Самимий ҳурмат билан,

Уильям Ж. КЛИНТОН.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Сизни, Ўзбекистон ҳукуматини ва халқини республика Мустақиллиги куни билан самимий табриклайман. Қардош ўзбек халқига бахт-саодат, фаровонлик ҳамда миллий тараққиёт йўлида муваффақиятлар тилайман.

Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро ҳурмат, ишонч ва бир-бирининг манфаатларини ҳисобга олишга асосланган дўстона муносабатлар ва самарали ҳамкорлик Ўзбекистон ва Россия халқларининг бахт-саодати йўлида изчиллик билан ривожланаверади, деб ишонаман.

Б. ЕЛЬЦИН.

1993 йил, 30 август,
Москва шаҳри, Кремль.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЁШ МУАЛЛИФЛАРНИНГ ЭНГ ЯХШИ АСАРЛАРИ ВА ИЛМИЙ ИШЛАНМАЛАРИНИ УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИ БИЛАН ТАҚДИРЛАШ ТЎҒРИСИДА

Юксак илмий ва ижодий ютуқларга эришганликлари, ёш авлодни маънавий етук ва барқарор ўстириш учун қўшган ҳиссаларини эътиборга олиб, қуйидагилар

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИ БИЛАН ТАҚДИРЛАНСИН

Акбаров Аҳрор — «ДНК—Қарам РНК-Т7» бактериофаг полимеразининг ковалент модификацияси иши учун;

Юсупов Усмон — «Тефэстрол билан ҳомиладорликни тўхтатиш усули ва ундан кейинги қайта ҳомиладорлик тизимининг ҳолати» иши учун;

Қоражонов Смағул — «Фотоқўзғалиш экситон механизми шароитида метастабил аралаш марказлари бўлган ярим ўтказгичлардаги синергетик фотоэлектрик ҳолатлар» иши учун;

Собир Унар — «Орзуга тўла қишлоқ», «Овлоқ адирлар бағрида» ҳикоялар тўплами учун.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 3 сентябрь.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. КАРИМОВНИНГ «УЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ АХБОРОТИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устувор йўналишлари тўғрисида»ги ахборотини тинглаб, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикасида бозор иқтисодиётини босқичма-босқич жорий этиш йўлида амалга оширилаётган ишлар тўла маъқуллансин ва Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устувор йўналишлари тўғрисида»ги ахборотида баён этилган асосий қоидалар ҳамда хулосалар қўллаб-қувватлансин, улар раҳбарлик ҳамда ижро этиш учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши ва Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманларнинг ҳокимлари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов илгари сурган бош тамойиллар ва вазифаларга асосланган ҳолда иқтисодий ислоҳотни изчил ривожлантиришга, халқ хўжалигини янада барқарорлаштиришга, Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигига эришишга қаратилган аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқсинлар ва амалга оширилишини таъминласинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 2 сентябрь.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ОЛИЙ КЕНГАШИ XIII СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам халқ ноиблари!

Истиқлолимизнинг машаққатли, фидокорона меҳнат билан ўтган икки йили орқада қолди.

Бу йиллар бой имкониятларга эга бўлган, республика ва унинг аҳолисини танг ҳолатдан, моддий ва маънавий инқироздан чиқариш, миллий давлатимиз пойдеворини қуриш, иқтисодиётимизни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш йиллари бўлди.

Ўзбекистонни жаҳонга намоён қилиш ахборот ва иқтисодий жиҳатдан четлаштириш ҳолатига барҳам бериш, жаҳон ҳамжамиятининг бошқа мамлакатлари қаторида тенг бўлиб олиш сари интилиш йиллари бўлди.

Мустақилликнинг икки йили — кўҳна тарихимизни, тарихда бизга ажратилган ўрнимизни чуқур англаш йиллари бўлди.

Бу йиллар шу ҳолатларнинг сабабларини мафкуравий ақидалардан холи равишда, ақл-идрок билан таҳлил қилиш йиллари бўлди.

Энг муҳими, мустақилликнинг дастлабки йиллари ўз истиқлол ва тараққиёт йўлимизни собитқадамлик билан излаш, Ўзбекистонни эркин, қудратли ва гуллаб-яшнаётган мамлакатга айлантириш йўлидаги интилиш даври бўлди. Бу даврда биз ўзлигимизни англаш йўлида, улкан қадам қўйдик, ўзимизнинг тарихий йўлимизни танлаб олдик.

Ҳаётимизни, жамиятимизнинг асосий тамойилларини ва давлатимизнинг сиёсий-ижтимоий, ҳуқуқий, иқтисодий тузилмаларини ҳал қилувчи, умуминсоний қадриятларга асосланган, эркин демократик келажагимизни аниқ белгилаб берган Асосий Қонун — Конституциямизни қабул қилдик.

Ҳурматли дўстлар!

Дунёда умумий йўл-йўриқлар, ўхшаш андозалар йўқ. Шунингдек жаҳонда бир-бирига мутлақо ўхшаш кишилар бўлмаганидек, айнан ўхшаш давлатлар ҳам йўқдир.

Бизнинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўлимиз республиканинг ўзига хос турмуш тарзини, шарт-шароитлари ва хусусиятларини, халқ анъаналари ва урф-одатларини ҳар томонлама ҳисобга олишга асосланган.

Айни пайтда бизнинг йўл жаҳон амалиёти тўплаган, иқтисодий жиҳатдан ривожланган давлатлар қаторига ўтган мамлакатлар орттирган ижобий тажрибаларни ҳам ҳисобга олади.

Ўзбекистон танлаб олган йўл — **республика ва унинг халқининг манфаатларига ниҳоятда мос келадиган, ижтимоий жиҳатдан йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантиришга қаратилган иқтисоддир.**

Иқтисодий ислоҳотлар сиёсий манфаатларга бўйсундирилган жойларда иқтисодиёт батамом барбод бўлади. Аҳолининг аҳволи кескин ёмонлашади. Ижтимоий зиддиятлар кучая бориб, тангликка олиб келади. Сиёсий кураш ботқоғига ботиб қолган бир қанча мамлакатларнинг аччиқ тажрибаси шундан далолат беради.

Биз иқтисодни ҳар хил сиёсий мафкурадан устун қўйиб, шу соҳада бўлган муаммоларни ҳал қила бориб, ижтимоий барқарорликни таъминлаяпмиз. Бутун жамиятимизни янгилаш асосини ва инсон учун муносиб шарт-шароитларни яратаяпмиз.

Иқтисодий ислоҳотларни ўтказишга янгича ёндошувларни ҳаётнинг ўзи тақозо этаяпти. Иқтисодий ислоҳотлар моҳиятини чуқурроқ идрок этиш, уларнинг ҳаётий зарурлигини аниқ-равшан англаб етиш лозим. Республикадаги ҳар бир раҳбар, ҳар бир ходим, илғор фикрловчи ҳар бир одам ислоҳотлар ғояси билан яшаши лозим.

Шундай шароитда иқтисодий дастуримизнинг устувор йўналишларини яна бир бор аниқлаб олиш зарурати туғилади. Бор ҳақиқат шундайки, бу босқичда ижтимоий-иқтисодий муаммоларни бир вақтнинг ўзида, бирдан ҳаммасини ҳал қилиш мумкин эмас.

Шу сабабли ислоҳотларнинг йўналишларини белгилаб олиш вақтида шундай асосий бўғинларни топиш муҳимки, уларнинг ёрдамида янги давр ичида муаммоларнинг бутун мажмуини ҳал этиш мумкин бўлади. Уларнинг кўпини биз сизлар билан бир неча маротаба муҳокама қилгандик. **Айни пайтда уларнинг ҳаммасини бир-бири билан ўзаро узвий ҳолда боғлаб, кўриб чиқиш жуда муҳимдир.**

Хўш, бугунги кунда республика иқтисодий дастурининг моҳиятини ташкил этувчи энг асосий устуворликлар ва йўналишлари нималардан иборат?

Биринчидан, бозор муносабатларига ўтиш — иқтисодий дастуримизнинг асосий мазмунини ташкил этади. Бизнинг принципларга мувофиқ бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш керак. Авваламбор, ўзини оқламаган маъмурий-буйруқбозлик бошқарув принципларидан, ўта марказлаштирилган тақсимлаш системасидан, шаклланган текисчилик ва боқимандалик психологиясидан қатъиян воз кечиш лозим.

Бозор муносабатларига ўтиш инсоннинг ижодий ва меҳнат салоҳиятини намоён қилишга, боқимандаликни бартараф этишга, йўқолиб кетган эгалик туйғусини қайта тиклашга имкон беради. Фақат бозоргина маҳсулот ишлаб чиқарувчининг ҳукмини бартараф этиб, республиканинг ғоят катта бойликларидан самарали фойдаланишни таъминлай олади.

Шу борада бугунги босқичда олдимизда турган энг муҳим масалалар:

биринчидан, **давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш** йўли, янги пайдо бўлаётган нодавлат, яъни ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланаётган ва аҳолига хизмат кўрсатаётган хусусий, акционерлик, коллектив ва бошқа корхоналарни қўллаб-қувватлаш билан аралаш, кўптармоқли иқтисодиётни шакллантиришдир;

иккинчидан, **нарх-наволарни босқичма-босқич эркинлаштириш**, монополияга қарши қаттиқ сиёсат ўтказиш, давлат корхоналарининг фаолиятини тижоратлаштириш ҳисобига рақобат муҳитини вужудга келтириш;

учинчидан, **бевосита хўжалик алоқаларини ҳар томонлама ривожлантириш, товарлар, сармоя, иш кучи ва** бошқа бозорларни шакллантириш борасидаги чора-тадбирларни амалга ошириш, бозор инфраструктурасини вужудга келтириш, бозор шароитида ишлай оладиган малакали кадрлар тайёрлашдир.

Бозор иқтисодиётига ўтиш биринчи навбатда ҳаётимизда, иқтисодиётимизда барқарорликка эришиш билан чамбарчас боғланган. Шунинг учун ҳам иқтисодиётни, молиявий аҳволни барқарорлаштириш — иқтисодий ислоҳотларимизни амалга оширишнинг муҳим шартидир.

Иқтисодиёт барқарор ишлагандагина бозор муносабатларига муваффақиятли ўтиш мумкин. Ҳозирги вазият танглигини бартараф этиш ва пулнинг қадрсизланишини жиловлашни тақозо этмоқда. Аҳолининг турмуш даражасини кескин ёмонлашувига йўл қўймаслик керак. Бунинг учун тезкорлик билан, қаттиқ, баъзида кўпчиликка хуш келмайдиган чоралар кўрилиши зарур. Иқтисодиётни барқарорлаштириш — бозорни шакллантириш йўлидаги қонуний ва муқаррар босқичдир. Биз иқтисодиётни барақарорлаштира бориб, бозор муносабатларини нормал ривожлантириш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтирамиз.

Шу мақсад учун:

биринчидан, қатъий молиявий сиёсат ўтказиш. Бундан буён ҳам бюджет маблағлари қаттиқ назорат остида, давлат томонидан даромад тушишига қарабгина ажратилиши лозим. Солиқ сиёсати ҳам янада такомиллаштирилиши зарур. Иқтисодий вазиятни умумий тарзда соғломлаштириш, бюджетнинг даромад қисми кўпайишининг асоси бўлиши керак. Бу эса солиқ солинадиган базани кенгайтириш имконини беради. Давлат ва корхоналарнинг молиявий маблағлари алоҳида ажратилиши лозимлиги муҳим қоидадир. Корхоналар ўз маблағларига ёки тижорат банкларининг кредитига умид қилишлари керак;

иккинчидан, кредит-банк тизимини, пул муомаласини мустаҳкамлаш, валюта муносабатларини тартибга солиш. Банк кредитлари биринчи навбатда халқ истеъмол моллари, қурилиш материаллари, қишлоқ хўжалик ҳамда бошқа ҳаётий муҳим маҳсулотлар ишлаб чиқаришни, кўпайтиришни таъминлайдиганларга берилиши лозим. Айни вақтда, асоссиз кредит экспансиясига, заём маблағлари сочиб юборилишига йўл қўймаслик қатъий қоидадир. Бугунги кунда банклар инвестиция дастурларининг қатнашчиларидан бири ҳар бир тармоққа тўғридан-тўғри қўйиладиган сармояларнинг кафиллари бўлишлари керак;

учинчидан, ишлаб чиқаришни барқарорлаштиришга кўмаклашиш, ишлаб чиқариш ва инвестиция фаолиятини рағбатлантириш. Ишлаб чиқаришни қайтадан тикламай туриб, ички молиявий ва ижтимоий барқарорликка умид боғлаб бўлмайди;

тўртинчидан, пулнинг қадрсизланишига ва монополияга қарши таъсирчан чора-тадбирларни ўтказиш, монополист корхоналарнинг улгуржи ва чакана нархларни ошириб юборишларига йўл қўймасликдир.

Иқтисодий дастуримизнинг стратегик вазифаси — иқтисодимизнинг таркибини қайта қуришдир.

Иқтисодиётимизнинг бир ёқлама хомашёга йўналтирилганлигини қатъиян бартараф этиш, ички сиёсатимизнинг энг муҳим устувор йўналишидир. Стратегик жиҳатдан ўсишга эришмоқ учун ишлаб чиқариш структурасини ўзгартириш зарур.

Бир неча ўн йиллар мобайнида республика иқтисодиёти марказдан бошқариладиган ягона халқ хўжалиги комплексининг таркибий қисми эди. Марказ қабул қиладиган кўпгина қарорлар Ўзбекистоннинг манфаатларидан йироқ эди. Хуллас, чор империяси давридагидек, республика арзон хомашё ва стратегик минерал ресурслар базаси эди. У тайёр маҳсулот сотиладиган қулай бозорга айланиб қолганди. Республиканинг улкан табиий бойликларидан фойдаланилгани ҳолда даромадлар унинг ҳудудидан анча олисда қолиб кетарди.

Иқтисодиётни таркибий жиҳатдан ўзгартиришлар бўйича ишлаб чиқилаётган чора-тадбирлар, аввало қуйидаги вазифаларни ҳал қилишга қаратилмоғи лозим.

Биринчидан, қишлоқ хўжалик хомашёси ва минерал ресурсларни чуқурроқ қайта ишлаш, уларни тайёр маҳсулот даражасига етказиш, қишлоқ хўжалик ресурсларини чуқур қайта ишлашга алоҳида аҳамият берилиши керак. Янги қайта ишловчи қувватларни яратиш, кенг миқёсларда мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш, трикотаж, тўқимачилик, тикувчилик саноатини, сермеҳнат тармоқларни ривожлантириш, тайёр буюмларнинг хилларини кўпайтириш, уларни ташиб келтиришни камайтириш ва экспортни ошириш имконини беради.

Иккинчидан, асосан пахта тозалаш ва қайта ишлаш саноатидан иборат бўлган халқ хўжалигининг мавжуд таркибининг истиқболи йўқдир. Шунинг учун, бизнинг вазифамиз илм-фанга асосланган техник жиҳатдан мураккаб тайёр маҳсулот улушини кўпайтириш ва унинг рақобат қобилиятини таъминлаш, ақлий салоҳият негизида юксак техникага эга бўлган корхоналарни вужудга келтиришдир.

Учинчидан, илғор технологияларга, замонавий ишлаб чиқариш таркибига ўтишни таъминлаш, минерал ресурсларнинг комплекс қайта ишловчи ўзаро боғлиқ тармоқлар тизимини шакллантиришдир. Республикада рангли металлургия, кимё ва электр техника саноатида, машинасозлик ва асбобсозлик соҳасида юксак технологик ишлаб чиқаришларни ривожлантириш учун қулай имкониятлар бор. Уларнинг маҳсулотларига ҳозирнинг ўзидаёқ республикадан ташқарида харидорлар кўпдир.

Иқтисодий ўзгартиришлар нинг ғоят муҳим бўғини — қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни ўтказишдир.

Иқтисодий ислоҳотларнинг бутун занжирида аграр сектордаги ўзгартиришларга ғоят муҳим аҳамият берилмоқда. Ҳозирги вақтда иқти-

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

содиётнинг айни аграр сектори ғоят катта резервларга эгадир. Уларни ишга солиш, ҳозирнинг ўзидаёқ катта натижалар бериши мумкин.

Қишлоқ — миллий даромаднинг энг муҳим манбаи. Аммо энг муҳими, қишлоқ иқтисодий ва ижтимоий турмушдаги, натижада, сиёсатда ҳам шундай бир бўғинки, у орқали бутун республика фаровонлик ва тўкинликка эришади. Мен илгари ҳам кўп маротаба шуни алоҳида таъкидлаб айтганман: агарки деҳқон бой-бадавлат бўлмаса, ҳеч қандай давлат бой бўлмайди.

Энг муҳими, қишлоқда хўжалик юритишнинг шундай механизмини яратиш керакки, у ҳар бир деҳқонга манфаатдорлик билан меҳнат қилиш; етиштирган маҳсулотига мустақил эгалик қилиш; ўз оиласининг тўқлигини таъминлаш имконини берсин. Фақат деҳқон ердан олаётган даромад, унинг ўзига тегишли бўлиши, маҳсулотнинг ҳақиқий эгаси эканлигини ҳис этгандагина ўзини ернинг чинакам эгаси деб билади.

Қишлоқ соҳасида яна бир жуда муҳим муаммоларнинг муаммоси бор. Ҳисоб-китобларнинг кўрсатишича, қишлоқда 6,5 миллион меҳнатга лаёқатли аҳоли иш билан банд. Табиийки, қишлоқ хўжалигида ўзлаштирилган ерларимиз шунча одамни меҳнат билан таъминлай олмайди. Шу сабабли, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг юқори самарали индустриал услублари, илғор механизация ва агрохимия усуллари ниҳоятда секинлик билан жорий этилмоқда. Бунинг натижасида унумдорлик даражаси ҳам, маҳсулдорлик даражаси ҳам, паст бўлмоқда.

Шунинг учун ҳам ҳозирда қишлоқ хўжалигида банд бўлган ортиқча меҳнат қилувчиларни саноатга, хизмат кўрсатиш соҳасига жалб қилиш аграр сиёсатимизнинг ғоят муҳим йўналишидир.

Қишлоқ жойларига, лўнда қилиб айтганда, саноатни олиб келиш зарур. Замонавий технологияга эга бўлган кичик корхоналарни очиш ҳисобига янги иш жойларини яратиш устувор вазифадир. Булар қишлоқ хўжалик хомашёсини қайта ишлайдиган корхоналаргагина эмас, балки сермеҳнат, шу жумладан касаначиликка асосланган ишлаб чиқаришлар, халқ ҳунармандчиликлари ҳам бўлиши керак.

Қишлоқда бунинг учун мутлақо янги бўлган тармоқлар — ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфраструктурани, коммуникациялар тармоғини, замонавий маиший ва бошқа хизмат кўрсатиш шохобчаларини ташкил қилиш лозим бўлади.

Амалда бу соҳа ҳозир ривожланмаган. Республикамизда халқ хўжалигида банд бўлганларнинг атиги 8 фоизи маиший хизмат кўрсатиш соҳасида ишлади. Хизмат кўрсатиш соҳаси тегишлича ташкил қилинган тақдирда эса қишлоқдаги барча хоҳловчиларни иш билан таъминлай олади. Натижада, қишлоқнинг қиёфасини, қишлоқ турмуш маданиятини, одамларимизнинг ҳаёт даражасини тубдан ўзгартириб юборади.

Суғорма деҳқончилик саноатида асосий бойлигимиз бўлмиш ерга муносабатни ўзгартириш биз учун устувор йўналишлардан биридир. Ерларнинг мелиоратив ҳолатига доимо катта эътибор берилмоғи лозим. Агар биз шундай қилмасак, истиқболимиздан маҳрум бўламиз.

Айтиб ўтилган устувор вазифаларни рўёбга чиқариш биз учун принципиал янги бўлган иқтисодий муносабатларни жорий этишга, маърифатли тараққиёт йўлига ўтиб олишга имкон беради. Айни пайтда иқтисодий мустақилликка эришишдек ниҳоятда муҳим вазифа ҳам шу муаммоларни ечиш билан боғлиқдир.

Вазиятни барқарорлаштиришнинг ғоят муҳим бўғини аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашдир.

Чинакам иқтисодий мустақилликка эришиш республикада озиқ-овқат муаммосини тубдан ҳал қилишни тақозо этади.

Биз қулай табиий иқлим шароитларига эгамиз. Аммо истеъмол қилинаётган қанд-шакар, сут маҳсулотлари ва болалар овқатининг ҳаммасини, доннинг 70 фоизини, гўшт, сут маҳсулотлари ва картошканинг 50 фоиздан кўпроғини четдан келтиришга мажбур бўляпмиз. Бунга йўл қўйиш мумкинми, ахир?

Бундай кечириб бўлмайдиган қарамликни тугатиш йўлида ғоят қатъий қадамлар қўйиш талаб қилинади. Бу иқтисодий аҳамиятгагина молик эмас, балки сиёсий аҳамиятга ҳам эгадир.

Биз табиий бойликларимизни тўла-тўкис ишга солишимиз керак. Экин таркибларни бошқатдан кўришимиз лозим. Донли экинлар, картошка, қанд-лавлаги бўйича чет элларнинг илғор саноат технологияларини жалб этиш, чорва ва паррандa боқишга деҳқон хўжаликларига, хонадонларга амалий мадад бериш зарур. Шу маҳсулотларни қайта ишлаб чиқариш корхоналаримизни қуришимиз бугунги кунимизни талабидир.

Ҳурматли депутатлар!

Базавий тармоқларни ривожлантириш иқтисодий мустақилликни мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга.

Биз тараққиётда асосан ўз кучимизга таянишга мажбурмиз. Шунинг учун энг муҳим базавий тармоқларни биринчи навбатда ривожлантириш ҳаёт тақозосидир. Булар жумласига нефть ва газ саноати, энергетика, олтин қазиб чиқариш ва рангли металлургиянинг бошқа тармоқлари киради.

Ҳозир биз зарур нефтнинг 80 фоизини четдан ташиб келтиришга мажбур бўляпмиз. Бундан ташқари, бензин ва бошқа нефть маҳсулотлари ҳам республиканинг ташқарисидан сотиб олиняпти. Уларнинг нархлари муттасил ошиб бораётганлиги иқтисодиётимизга оғир юк бўлиб тушмоқда.

Айни пайтда эса, биз ўзимизни нефть ва бошқа энергетика ресурслари билан таъминлаш имкониятига эгамиз. Бундан ташқари мазкур тармоқларнинг кескин ривожланишини таъминлаш, валюта тушумларини кўпайтиришнинг ишончли манбаи, хорижий сармояларни жалб этиш объекти ҳам бўла олади.

Экспорт қувватидан тўла-тўкис ва мумкин қадар кўп фойдаланиш ҳамда уни ривожлантириш иқтисодиётимизни мустаҳкамлашнинг ғоят муҳим шартидир.

Ўзбекистон собиқ Иттифоқ таркибида ташқи бозорга мустақил чиқмасди. Жаҳон савдосида қатнашмасди. Ўзининг иқтисодий қувватини етарлича ишга тушира олмасди.

Шунинг учун бугунги кунда бутун ташқи иқтисодий фаолиятимизни тубдан ислоҳ қилмоқ зарур. Ривожланган экспорт қувватисиз Ўзбекистоннинг келажаги бўлмайди.

Экспорт таркибида чуқур ўзгартиришларни амалга ошириш лозим. Хомашёни экспорт қилишдан кўра Ўзбекистон учун кўпроқ наф келтирадиган йўналишларга ўтиш зарур. Булар жумласига енгил саноатнинг, қайта ишлаш соҳаларининг, машинасозлик илм-фанга асосланган тармоқларининг тайёр маҳсулотларини чет элларга сотиш, чет эл туризмини ривожлантириш киради.

Биз хомашё бойликларига эгамиз. Чет эл технологияларини олиб келишимиз ва комплекс замонавий қўшма корхоналарни барпо этишимиз мумкин. Ана шу корхоналар замонавий техникадан фойдаланиб рақобатга қодир маҳсулот ишлаб чиқара оладилар.

Бу борада икки принципга амал қилиш зарур. **Биринчиси,** биронта корхона, биронта идора агарда хорижий сармояни чет элга экспорт қилиниши ва қатъий валютада даромад келтира оладиган маҳсулот ишлаб чиқаришга сарфламас экан, бундай сармояни олмасликлари керак. **Иккинчиси,** чет эллардаги илғор фирмалар билан алоқа боғламаган корхона бўлмаслиги лозим. Ушандагина жаҳон бозори ва ривожланган мамлакатлар билан, очиқ иқтисодиётни барпо этиш мумкин.

Тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар барпо этишни рағбатлантириш зарур. Биз қўшма корхоналар ташкил этиш орқали замонавий технологияга ҳамда замонавий ишчилар синфига эга бўламиз. Натижада Ўзбекистонда маҳаллий хомашёдан ўзининг ишлаб чиқариш базасида тайёрланган юқори сифатли моллар кўпаяди.

Экспортни кенгайтириш билан бирга импортнинг салмоғини қисқартиришга қаратилган сиёсатни изчиллик билан ўтказамиз. Ўзимиз ишлаб чиқаришимиз мумкин бўлган товарлар ва маҳсулотларни четдан келтирилишини мумкин даражада камайтириш зарур. Шунинг учун асосий эътиборни озиқ-овқат маҳсулотлари ва ресурсларни четдан олиб келишни камайтиришга қаратилмоқда. Бунинг ўрнига серҳосил экин навлари уруғлари ва уларни етиштириш бўйича саноат технологияси керак. Ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари ҳақида ўйламоқ зарур.

Инвестиция базасини ривожлантириш ва чуқурлаштириш ислоҳотларимиз стратегиясининг жуда муҳим шартидир.

Иқтисодиётни таркибий жиҳатдан қайта қуриш экспорт имкониятини кенгайтириш соҳасида белгиланган йўналишлар кучли инвестиция сиёсатини ўтказиш билангина рўёбга чиқади.

Мана шу устувор вазифани амалга ошириш учун қуйидагилар талаб қилинади:

биринчидан, ташқи иқтисодий фаолиятни янада эркинлаштириш борасида аниқ мақсадни кўзлаб сиёсат ўтказиш зарур. Товарларни экспорт ва импорт қилишда хорижий сармоядорлар ўз даромадларидан эркин фойдаланишларида бир мунча имтиёзли тартибни жорий қилмоқ керак;

иккинчидан, хорижий сармояларни асосан бевосита капитал маблағлар тарзидаги сармояларни республика иқтисодиётига кенг жалб этиш учун ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий ва бошқа шарт-шароитларни янада такомиллаштириш лозим;

учинчидан, Ўзбекистонга жаҳон даражасидаги технологияларни олиб келадиган, халқ хўжалигининг замонавий структурасини вужудга келтиришда ёрдам берадиган хорижий сармоядорларга нисбатан очиқ эшиклар сиёсатини ўтказиш зарур;

тўртинчидан, маблағларни энг устувор соҳаларга — республика мустақиллигини таъминлайдиган аграр секторни, ёқилғи-энергетика комплексини ҳамда бошқа базавий тармоқларни ривожлантиришга, рақобатга қодир, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга сарфлаш керак.

Ҳурматли ноиблар!

Иқтисодий ислоҳотларимизнинг бутун дастурида айтиб ўтилган энг асосий устувор вазифалар билан бир қаторда, бир қанча узлуксиз устувор йўналишларни ҳам аниқ-равшан ажратиб кўрсатиш керак.

Узлуксиз устувор йўналишлар нима? Бунинг маъноси шуки, мазкур йўналишлар ислоҳотларимиз ҳамма босқичларида устувор ҳисобланади. Улар жамият ҳаётининг бутун жараённинг бошқа йўналишларига сингиб кетади.

Ислоҳотлар стратегиясини амалга оширишда биз учун қуйидагилар узлуксиз устувор йўналишлар ҳисобланади:

— таълим ва маданиятни ривожлантириш ҳамда ислоҳ қилиш;

— ақлий ва маънавий салоҳиятни мустаҳкамлаш;

— ва, шубҳасиз, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш.

Чуқур ислоҳотларни амалга ошириш, бозор иқтисодиётига ўтиш, биринчи навбатда кадрлар потенциалига, уларнинг касб жиҳатдан тайёрлигига боғлиқ бўлади.

Бу эса бутун таълим ва маданият тизимини тубдан ислоҳ қилишни тақозо этади. Чунки айни билимдонлик ва юқори маданийлик, озодликдан ҳамманинг бахт-саодати йўлида фойдаланиш имконини беради.

Аввалги йилларда таълим тизимимиз жаҳон цивилизациясининг илғор ютуқларидан ва халқимизнинг тарихий илдизларидан ажралиб қолган эди.

Бу аҳвол тубдан ўзгартирилиши лозим. Аслини олганда халқимизнинг ақлий бойликларини, жаҳон фани ва маданиятининг энг яхши ютуқларини ўзига сингдириб оладиган янги авлодни камол топтириш керак бўлади.

Мана шу асосдагина миллатнинг онгли ватанпарвар бирлиги руҳини вужудга келтириш мумкин. Бу эса айрим мамлакатларнинг тараққиёт сари шиддат билан юришига имкон берган.

Бизнинг диёримиз буюк алломаларни етиштирган. Бутун жаҳон илм аҳли, улар билан фахрланади. Улар асос солган миллий илмий тафаккурнинг анъаналарини давом эттириш ва бойитиш учун, бизда ҳамма шарт-шароитлар бор.

Давлат бундан буён ҳам энг асосий устувор тадқиқотларни қўллаб-қувватлаши шарт. Чунки республиканинг келажаги ана шу тадқиқотларга боғлиқдир. Лекин илмий ташкилотларнинг ўзлари ҳам ўз моддий базасининг ривожланиш йўлларини янада фаолроқ излашлари, хорижий мамлакат илмий марказлари билан алоқаларни мустаҳкамлаш керак. Амалиёт эҳтиёжларига яқинроқ бўлишларига самарали натижалар берадиган ихчам, изланувчан ижодий жамоаларни ташкил қилишлари мақсадга мувофиқдир.

Ақлий ва маданий салоҳиятни ривожлантириш яна бир узлуксиз принцип ҳисобланади. Халқимиз ўзини ҳақиқатан ҳам озод, эркин деб билиб, муҳтожлик ва қарамлик исканжаларидан халос бўлган, қаддини ростлаган, эркин нафас олганда, иқтисодий ислоҳотлар муваффақиятли ривожланиши мумкин.

Аждодларимизнинг руҳи-поклари ва урф-одатлари, бизнинг энг яхши анъаналаримиз қайта тикланганда ислоҳотлар муваффақиятга эришади. Ўта ўқимишли, руҳан бардам ва жисмонан бақувват кишиларгина, истиқлол ва тараққиёт йўлини босиб ўта олади. Сарчашмалари буюк аждодларимизнинг тафаккурлари ва муддаоларидан бошланадиган халқимизнинг маънавий қадриятлари иқтисодий ўзгартиришларимизнинг мустаҳкам пойдевори бўлиб хизмат қилади.

Демак, бизнинг вазифамиз, авваламбор, мана шу маънавиятимиз сарчашмаларини ва бобокалонларимизнинг бой анъаналарини давом эттиришдир. Маънавиятимизни яратаётганларни: ёзувчилар, шоирлар, маданият ва санъат ижодкорларини, халқ талантлари ва иқтидорли ёшларни доимо қўллаб-қувватламоғимиз лозим. Бунинг учун харажатларимизни аямаслигимиз даркор.

Ислоҳотлар муқаррарлигининг ғоят муҳим шарти бўлмиш аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ҳақиқатан ҳам асосий узлуксиз устувор йўналиш ҳисобланади.

Бозор ислоҳотларининг ҳамма босқичларида олдиндан ўтказиладиган кучли ижтимоий сиёсат Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўлининг етакчи принципларидан биридир.

Бозор иқтисодиётини барпо этиш — шунчаки бир мақсад эмас. Барча иқтисодий, демократик, сиёсий ислоҳотларнинг пировард мақсадларининг ўзи, бу энг аввало инсон учун муносиб турмуш ва фаолият шароитларини яратишдир.

Ўз навбатида, аҳолининг энг кам ҳимояланган ва муҳтож табақаларини ўз вақтида қўллаб-қувватлаш ислоҳотларни муваффақиятли ўтказиш кафолатидир. Бу бошланган ислоҳотлар ва покланиш жараёнининг орқага қайтишига имкон бермайдиган ижтимоий таянч бўлиб хизмат қилади.

Шу туфайли бозор механизмларини жорий қилишдан аввал одамларни ижтимоий ҳимоялаш бўйича, олдиндан кучли чоралар амалга оширилиши лозим.

Ижтимоий сиёсатни амалга оширишда, сифат жиҳатдан янги босқичга келдик. Ҳаёт ижтимоий ҳимоялаш механизмини чуқурлаштириш зарурлигини тақозо этмоқда. Ижтимоий ҳимоя чоралари аҳолининг ҳаммасига эмас, балки кўпроқ ҳамда ҳақиқатан ҳам муҳтож бўлган қатламларигагина кўпроқ ҳажмда йўналтирилиши керак.

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, кишиларнинг моддий аҳволини яхшилаш вазифаларини ҳал этишда давлат манбалари билан бир қаторда меҳнат жамоаларининг, жамоат ва хайрия ташкилотларининг ҳамда жамғармаларнинг маблағлари ишга туширилиши зарур.

Аҳолининг ижтимоий жиҳатдан энг муҳтож табақалари ва гуруҳларини — болалар, қариялар, ногиронлар ва бошқаларни қўллаб-қувватлаш, аввалгидек ижтимоий сиёсатимизнинг устувор йўналиши бўлиб қолаверади. Аммо у ҳам аниқ йўналишдаги сиёсат тусини олиши лозим. Бу ҳол болалар учун нафақалар ҳамда тўловларнинг мавжуд турлари ва шаклларини ягона тизимга солишни тақозо этади.

Бозор муносабатларига ўтиш даврида ижтимоий соҳа — соғлиқни сақлаш, таълим, фан, маданият ва санъат айниқса мушкул аҳволга тушиб қолади. Биз учун маънавий, тарихий ва маданий қадриятлар, аҳолининг аҳлоқий ҳолати, ёш авлодни тарбиялаш асосий устувор вазифа экан; ҳозирги мураккаб даврда мазкур тармоқларни қўллаб-қувватлаш, уларда ишловчи одамларнинг меҳнатига муносиб баҳо бериш, уларнинг ижодий имкониятларини намоён этиш учун шарт-шароит яратиш зарур.

Азиз дўстлар!

Энди ана шу таъкидланган иқтисодий дастуримизни, асосий устувор йўналишларимизни ҳаётга жорий этиш қандай бораётгани ҳақида қисқача айтиб ўтсак.

Икки йил ичида босиб ўтилган йўлни таҳлил қилиш, тармоқлар, корхоналар ва ҳудудлар доирасида турмушимиздаги аниқ мисоллар шуни айтиш учун асос бўладики, халқнинг меҳнати ва ғайрат-шижоати билан республикани ривожлантириш ва уни янги марраларга чиқариш борасидаги иқтисодий ислоҳотлар ўз таъсирини кўрсатмоқда. Шу борада баъзи бир кўзга кўринган мисолларга тўхталиб ўтишга рухсат бергайсиз.

Авваламбор, марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бозор муносабатларига ўтишга асос қўйилди, тегишли қонунлар бозор иқтисодиётини барпо этишнинг ҳуқуқий негизини ташкил қиляпти. Мулкчилик шаклларининг хилма-хиллиги юридик жиҳатдан эътироф этилди. Хусусий мулкчилик тан олинди.

Тармоқ вазирликлари ва идораларини бозор шароитларига анча мослашган концернларга, уюшмаларга, корпорацияларга ҳамда бошқа ишлаб чиқариш — хўжалик шаклларига айлантириш жараёни, деярли ниҳоясига етди.

Маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг мустақиллигини кенгайтириш таъминланди. Давлат буюртмасининг улуши анча камайтирилди. Халқ хўжалиги тармоқларида иқтисодий эркинлик, бозор муносабатларини кенг кўламда ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратилди.

Бозор муносабатларининг асоси сифатида кўп асосли иқтисодиёт шакллантирилмоқда. Бу жараён икки йўналишда — янги хусусий, акционерлик ва бошқача шакллардаги корхоналарни барпо этиш ҳамда давлат мулкини хусусийлаштириш орқали давом этмоқда.

Республикада қисқа вақт мобайнида 7600 хусусий, 1300 та ижара, 460 та акционерлик ва бошқа давлат тасарруфидан чиқарилган корхоналар ташкил қилинди.

Маҳаллий саноатда, савдо, умумий овқатланиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатишда кичик хусусийлаштириш жараёни 1993 йилнинг охиригача тугайди. Матлубот кооперацияси мева-сабзавот саноати тизимида хусусийлаштириш ишлари олиб борилаяпти.

Ҳозирги вақтгача «Маҳаллий саноат» корпорацияси тизимида 200 дан ортиқ корхона, «Ўзбексавдо» уюшмасида 3 мингтага яқин, «Ўзбекбирлашув»да салкам 4 мингта корхона, «Ўзмаишийхизматуюшма» тизимида эса 5 мингтадан кўпроқ объект қайта ташкил қилинди.

Умуман 15 мингтадан кўпроқ корхона нодавлат мулкчилик шаклларига, шулардан 10500 таси ёки салкам 70 фоизи хусусий ва оилавий мулкчилик шаклига айлантирилди.

Кичик ва ўрта корхоналарни хусусийлаштириш билан бир қаторда йирик саноат корхоналари, қурилиш комплекси ва юк транспортини акционерлаштириш ишлари авж олиб кетди.

Тошкентда давлат уй-жой фондини хусусийлаштиришга оид тажрибани ҳисобга олиб, бу жараён бутун республикада авж олиб кетди. 900 мингтага яқин квартира хусусийлаштирилди. Бу эса хусусийлаштирилиши лозим бўлган уй-жойлар умумий ҳажмининг 82 фоизини ташкил қилади.

Бундан фахрийларга, ўқитувчиларга, тиббиёт ходимлари, ижодий ва илмий ходимларга 300 мингтадан кўпроқ квартира бепул топширилди.

Хусусийлаштирилган корхоналарга бир неча марта имтиёзлар берилди. Булар жумласига сотиб олишда нархни пасайтириш, улар учун бир мунча қулай солиқ режимини ва умуман хўжалик муҳитини вужудга келтириш киради.

Республикада тадбиркорликни ривожлантириш Жамғармаси, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш Жамғармаси ташкил қилинди. Якка хўжаликларни, кооперативларни ва кичик корхоналарни қўллаб-қувватлаш учун «Тадбиркор» тижорат банки тузилди. Давлат уларга кенг кўламда молиявий мадад берди. Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш учунгина Вазирлар Маҳкамасининг заҳирасидан ярим миллиард сўм маблағ ажратилди.

Мана шуларнинг ҳаммаси тадбиркорликни ривожлантиришга кўмак бериши керак. Айрим корхоналар ва тижорат тузилмаларининг танҳо ҳокимлигини тугатишда, соғлом рақобатчилик муҳитини вужудга келтиришда таъсирчан восита бўлиб қолиши лозим.

Бозор инфраструктурасини шакллантириш жараёни бораяпти. Халқ хўжалигини моддий-техникавий жиҳатдан таъминлаш тизими шартнома асосига ўтказилди. Савдо уйлари, биржалар, аудиторлик фирмалари, суғурта компаниялари тармоғи таркиб топаяпти. Кредит-банк тизими тубдан ўзгармоқда. Солиқ структураси ва солиқ қонунчилиги такомиллашмоқда.

Ҳозирги сессияда биз қимматбаҳо қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисидаги қонунни қабул қилишимиз лозим. Бу қонун сармоялар бозорини вужудга келтиришнинг ҳуқуқий асосларини яратади.

Бугунги вазият халқ хўжалигини макроиқтисодий жиҳатдан барқарорлаштиришни энг муҳим масала қаторига кўтараяпти.

Бунда амалий фаолиятда халқ хўжалигининг бошқарилишини сақлаб қолишга, ишлаб чиқаришнинг кескин пасайишига йўл қўймасликка, аҳолининг турмуш даражасини қўллаб-қувватлашга жиддий аҳамият берилмоқда.

Авваламбор, бу гап молия-кредит тизимига тааллуқлидир. Республика бюджети энг асосий, ҳаётий муҳим вазифаларни бажаришни пул билан таъминлаб турди. Биз даромадга қараб бурмад қабилида иш тутишни, маблағга яраша яшашни ўрганиб олдик. Натижада давлат бюджети даромадлари харажатлардан оширилган ҳолда ижро этилаяпти.

Пухта ўйланган бюджет ва пул-кредит сиёсати, халқ хўжалигини тартибга солиш воситаларининг давлат қўлида сақланиб қолиши, ташқи салбий жараёнларнинг иқтисодиётга таъсирини камайтириш имконини берди. Иқтисодиётни барқарорлаштиришнинг дастлабки белгилари пайдо бўлди.

Ялпи ички маҳсулотларнинг пасайиш суръатлари 1992 йилги 9,6 фоиздан шу йилнинг биринчи ярмида 3 фоизгача, саноат ишлаб чиқаришида эса 6 фоиздан 2 фоизгача тушди. Июль ойида саноат маҳсулотининг ҳажми ўтган йилнинг июль ойига нисбатан, таққослама нархларда деярли 11 фоиз ошди.

Қишлоқ хўжалигида ялпи маҳсулотнинг ҳажми ўтган йилнинг шу давридаги даражадан ошиб кетди.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш 12 фоиздан зиёдроқ кўпайди. Ун, макарон маҳсулотлари, ёрма, мол ёғи, ип-газлама ва жун-газламалар, бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ошди.

Саноатимизда самарали ўзгаришлар ҳақида гапирар эканмиз, шуни таъкидлашимиз зарурким, агар аввал бошданоқ халқ хўжалиги таркибини такомиллаштириш бўйича қатъий чоралар кўрилмаганда, уни барқарорлаштириб бўлмас эди.

Республика иқтисодиётида амалга оширилаётган илғор таркибий ўзгартиришлар, стратегик жиҳатдан муҳим мақсадни ҳал қилишга имкон берди. Натижада ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажмида тайёр маҳсулотнинг улуши 1990 йилги 40 фоиздан ҳозир 61 фоизга кўпайди.

Пахта толасини ўзимизда қайта ишлаш ҳам анча ошди. Ўзимизда қайта ишланаётган тола 10 фоиздан 16,5 фоизга, мис 13 фоиздан 20 фоизга етди. Республикамизнинг ўзида қайта ишланган мева, сабзавот, бошқа қишлоқ хўжалик хомашёсининг ҳажми кескин кўпайди.

Ўзимизда ишлаб чиқарилаётган ва аҳоли истеъмол қилаётган товарлар улуши 60 фоиздан 80 фоизгача ошди.

Мудофаа тармоқларида тайёрланаётган буюмларнинг ўзгартирилиши, ишлаб чиқарилаётган тайёр маҳсулотлар улушини оширишда муайян рол ўйнади. «Алгоритм», радиоэлектрон аппаратлар заводларида, «Восток», «Ўзэлектроаппарат», «Ўзэлектрокабель» бирлашмаларида ва бошқа корхоналарда аграр сектор учун техника, телевизорлар, радиоприёмниклар, видеомагнитофонлар, хилма-хил электр хўжалик ускуналари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. «ИЛ-114» самолётини кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилаяпти.

Иқтисодий стратегиянинг устувор йўналишлари орасида сизлар билан биз асосий тармоқларни ва аввало ёқилғи энергетика комплексини жадал ривожлантиришни белгилаб олдик.

Кўрилган чора-тадбирлар нефть ва газ қазиб чиқаришни пасайтирмаслик билан бирга тармоқни ривожлантириш суръатларини ошириш имконини ҳам берди. Ваҳоланки, шу даврни ўзидаёқ Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг кўпгина мамлакатларида ишлаб чиқариш суръатлари кескин пасайиб кетди.

Бу йил 44 миллиард кубометр табиий газ, 4 миллион тонна нефть ва газ конденсати ишлаб чиқарилади, 1995 йилга бориб табиий газ 50 миллиард кубометргача, нефть ва газ конденсати 8 миллион тоннагача кўпайиши керак.

Шу мақсадда ноёб Кўкдумалоқ газ, нефть ва газ конденсати конини жадаллик билан ўзлаштириш борасида кенг миқёсли ишлар авж олдириб юборилди. Мингбулоқ нефть конини қўшимча разведка қилиш ишлари олиб борилаяпти.

Бухоро вилоятининг Қоровулбозор туманида ҳозирдаёқ янги нефтни қайта ишлаш заводи қурилиши учун майдон танлаб қўйилди. Мавжуд қувватларга қўшимча равишда шу заводнинг ишга туширилиши республиканинг нефть маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондириш имконини беради ва ҳатто уларни экспорт қилишни таъминлайди.

Навоий кон-металлургия комбинатининг, янги Ангрен ва Толлимаржон ГРЭСларининг, Муборак газни қайта ишлаш заводининг иккинчи ва учинчи навбатлари қурилаяпти. Бу қурилишлар республиканинг иқтисодий мустақиллигини янада мустаҳкамлаш учун муҳим аҳамиятга эга.

Қизилқум фосфорит комбинати қурилиши бошланди. Уни ишга тушириш кимё саноати учун четдан олиб келинадиган хомашёдан воз кечиш имконини беради.

Бозорнинг шаклланиши коммуникациялар шохобчаларини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришни талаб қилади. Улар товарлар ҳаракатининг энг муҳим ҳаётий йўлларидир. Ишлаб чиқарувчилар билан истеъмолчиларни бирлаштирувчи ишончли каналлар ҳисобланади.

Шунинг учун биз транспорт қурилишига, ишлаб турган магистралларни техника билан қайта қуроллантиришга алоҳида аҳамият бермоқдамиз. Фақат кейинги икки йил ичида 150 км. дан ортиқ, яъни аввалги 10 йил ичида қанча бўлса деярли шунча темирйўл линияси электрлаштирилди. Ховос—Қўқон, Ховос — Жиззах — Суперфосфат участкаларида электровозда юк ташишга ўтиш ишлари олиб борилмоқда.

Навоий — Учқудуқ ва Султонуиздаг — Нукус темирйўл линияларини қайта қуриш, янги Учқудуқ — Султонуиздаг линиялари қуриш ва уларни электрлаштириш ҳақида қарор қабул қилинди. Бу линиялар ишга туширилиши билан Қорақалпоғистон Республикаси ва Навоий вилоятига транспорт хизмати кўрсатиш анча яхшиланади. Хоразм вилояти республиканинг ягона темирйўл тармоғига бевосита боғланади.

Аҳолини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш мақсадида республикамиз ҳудудида ўтган икки йил мобайнида 21 минг километрдан ортиқ водопровод ва газ тармоқлари ишга туширилди, яъни шу икки йил ичида олдинги тахминан 10 йил давомида қилинган иш бажарилди.

Мустақиллик учун курашнинг бошиданоқ республикада **пахта яккаҳокимлигини бартараф этиш ва экин майдонлари таркибини такомиллаштириш йўлидан борилди.** Бундан мақсад Ўзбекистоннинг энг муҳим озиқ-овқат ресурслари билан ўзини-ўзи таъминлашига эришиш эди.

Натижада донли экинлар майдонини 300 минг гектарга кенгайтирилди. Голландча технологиядан фойдаланиб, картошка экиладиган майдонлар кўпайтирилди.

Қанд лавлаги майдонларини кенгайтириш ва бир қанча заводлар қуриш яқин йиллар ичида 20 минг тонна қанд-шакар ишлаб чиқариш, 1997 йилга бориб эса унинг ҳажмини 125 минг тоннагача етказиш имкониятини беради.

Энг муҳими эса бўшаб қолган ерлар томорқа участкаларини кенгайтириш учун берилди. Фермер хўжаликларини ташкил қилиш эса аграр секторда йирик иқтисодий ислоҳотларни бошлаб берди. Ҳозирги вақтда 53 минг гектардан кўпроқ майдонда 5300 мустақил деҳқон хўжаликлари ишлаб турибди.

Зарар кўраётган ва паст рентабелли давлат хўжаликлари мулкчиликнинг жамоа ва хўжалик юритишнинг бошқа шаклларига босқичма-босқич ўтказиляпти. 640 давлат хўжалигидан 280 таси жамоа хўжалиги, 280 та кооператив, 70 таси ижара корхоналари бўлиб қолди.

Жамоат чорвачилиги ходимларининг ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини ошириш мақсадида фермалар уларнинг меҳнат жамоаларига мулк қилиб берилаяпти. Ўзгартирилиши мўлжалланган 610 та фермадан 565 таси ёки 93 фоизи жамоа мулки қилиб топширилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти ишлаб чиқариш ўсмоқда. Бу ерлар шахсий ёрдамчи хўжаликларга ўз вақтида ажратиб берилганлигининг, қишлоқда фермерлик ва бошқа бозор шакллари ривожланиб бораётганлигининг натижасидир.

Умуман етиштирилаётган гўштнинг умумий ҳажмида нодавлат секторнинг улуши 78 фоизни, сут — 91, тухум — 46, дон — 48, картошка, сабзавот, полиз маҳсулотлари деярли 80—85 фоизни ташкил этаяпти.

Ер тақсимлаб берилганлиги қишлоқда ишчи кучининг жуда кўплиги билан боғлиқ кескинликни юмшатди. Қишлоқ меҳнаткашларининг даромадлари ўсишига кўмаклашди.

Биз янги ерларни ўзлаштириш қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш соҳасини кенгайтиришда жуда муҳим роль ўйнайди деб ҳисоблаймиз. 1,5 йил ичида 22 минг гектардан кўпроқ янги ер фойдаланишга топширилди. 57 минг гектар майдонда қадимдан суғориб келинган экинзорларни ҳар томонлама янгилаш ишлари бажарилди.

Республика иқтисодиётининг мустаҳкамланиши экспорт қувватини оширишда бир қанча олға силжишларни таъминлаш имкониятини яратди. Техника соҳасидаги сиёсатни амалга ошириш жаҳон бозорида рақобатга қодир машинасозлик саноати маҳсулотининг янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш имконини берди.

Бу сиёсат ишлаб чиқариш базаси янгиланиб туришини жадаллаштиришга, янги технологияларни жорий этишга қаратилган. Компрессор станциялари, кўприксимон кранлар, юк ортиш механизмлари, трансформаторлар, металл қирқиш асбобларининг янги турлари ва бошқалар шулар жумласидандир.

Енгил ва маҳаллий саноат корхоналарини қуриш ҳамда уларни қайта жиҳозлаш борасида кенг миқёсдаги ишлар бошлаб юборилди.

Мева-сабзавот тармоғида биринчи марта Андижон вилоятидаги Куйганёр консерва заводида жаҳон талаблари даражасида томат-паста, Самарқанддаги тажриба консерва заводида сифатли олма шарбати ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Хомашё ресурсларини қайта ишлашни чуқурлаштириш, экспорт қувватини ошириш борасидаги чора-тадбирлар ташқи алоқаларимизнинг структурасини жиддий равишда яхшилашга олиб келди. **Олиб кетилаётган маҳсулотлар орасида тайёр маҳсулотнинг улуши 1990 йилга нисбатан 30 фоиздан 43 фоизгача кўпайди.**

Экспортга маҳсулот етказиб беришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилияпти. **Бу йил экспорт ҳажми салкам бир ярим миллиард долларни ташкил қилади. 1991 йилда 667 миллион долларни ташкил қилган эди.**

Экспорт таркибини жиддий яхшилаш лозим бўлади. Пахта билан эмас, балки тайёр маҳсулот билан савдо қилишга интилмоқ керак. Маърифатли мамлакатларнинг ҳаммаси шундай қилади. Валюта ишлаб топиш, шу жумладан, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги мамлакатлардан валюта ишлаб топиш зарур.

Шу йилнинг ўзидаёқ, **пахта толасини экспортдаги улуши 82 фоиздан 51 фоизгача қисқаради. Машиналар, ускуналар ва транспорт воситаларининг улуши 2 фоиздан 14 фоизгача, халқ истеъмол қиладиган саноат молларининг улуши 9 фоизгача кўпаяди.**

Ҳозир Ўзбекистон валютани ўзи ишлаб топмоқда. Ишлаб топганда ҳам ақл-фаросат билан пухта ўйлаб топаяпти. Агар биз илгари ҳар бир фирмага «ёпишиб» олган бўлсак, эндиликда биз тендер эълон қилиш, шартномаларнинг энг кўп наф келтирадиган шартларини танлаб олиш имкониятига эгамиз.

Биз дунё бўйлаб қўл чўзиб тиланчилик қилаётганимиз йўқ, балки ўзаро манфаатли ҳамкорликни ташкил қилишга интиляпмиз.

Экспорт маҳсулотларининг 80 фоизга яқини бугунги кунда Бельгия, Буюк Британия, Индонезия, Нидерландия, Корея Республикаси, АҚШ, Финляндия, Швейцарияга етказиб берилияпти.

Ҳозирги вақтда собиқ Иттифоқ мамлакатлари билан савдо-иқтисодий муносабатлар самарадорлигини ва ҳисоб-китоблар тизимини такомиллаштириш йўлида, амалий қадамлар қўйиляпти, четдан олиб келинаётган маҳсулот ҳажмини камайтиришга эришаяпмиз. Шундай қилинса, маҳсулот келтириш ва олиб кетиш мутаносиблиги таъминланади.

Биз бундан буён ҳам иқтисодиётимизнинг Марказий Осиё мамлакатлари билан бирлашишини чуқурлаштира борамиз. Энг муҳим вазифаларни биргаликда куч-ғайрат сарфлаб ҳал қиламиз. Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон ва бошқа давлатларнинг раҳбарлари билан яқинда ўтказилган музокаралар ҳамкорликка яхши асос солди.

Ўзбекистоннинг қулай жуғрофий-сиёсий мавқеидан фойдаланиш бизнинг манфаатларимизга мос тушади. Европа ва Яқин Шарқдан Осиё—Тинч океан минтақасига олиб борадиган йўллар Ўзбекистонда туташади. Ҳозир республика Тежанг—Серахс янги темирйўл қурилишига ўз улуши билан қатнашаяпти. Бу йўл Пекинни Истанбул билан боғловчи Трансосиё магистралининг таркибий қисмидир.

Каспий денгизи соҳилидаги Оқтов портини қайта қуришда, Хитой ва Покистонга чиқиш имконини берувчи Андижон — Уш — Эргаштом — Қашқар автомобиль йўли ҳамда Ҳинд океанига чиқишимизга имкон берадиган Термиз — Ҳирот — Карачи автомобиль йўли қурилишида ва уларни қайта қуришда ўз улушимиз билан қатнашиш мўлжалланаяпти.

Республикадаги вазиятнинг барқарорлиги, хорижий сармоядорларга имтиёзлар берилганлиги Ўзбекистонга сармоялар келишини кучайтириш имконини берди. **Хорижий сармоялар қўйилган корхоналарнинг умумий сони 800 тага етди.**

Дунёда ғоят машҳур бўлган Туркия давлати, Хитой, Германиянинг, Жанубий Кореянинг, Америка Қўшма Штатлари ва бошқа давлатларнинг кўзга кўринган фирмалари билан қўшма корхоналар барпо этилмоқда. Бу шундан далолат берадики, ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини жиддий равишда оширмай туриб, юқори сифатли маҳсулот олиш, айниқса жаҳон бозорига чиқиш мумкин эмас.

Германия, Туркия, Корея Республикаси, Индонезия, Малайзия, Ҳиндистон билан инвестицияларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисида битимлар тузилди. Ана шу битимлар халқаро инвестиция ҳамкорлигини мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди.

Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотлар билан, дунёдаги энг катта банклар ва савдо-саноат доиралари билан алоқалари мустаҳкамланмоқда. Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки, Швейцария, Германия ва Туркия банклари билан мустаҳкам алоқалар ўрнатилган.

(Давоми 3-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши 1 ва 2-бетларда).

Чет эл инвестицияларини жалб этар эканмиз, биз айни пайтда шуни аниқ биламизки, ички жамғарма манбаларини сафарбар этмай туриб, корхоналарнинг ўзлари фаол инвестиция ишлари билан шуғулланмай туриб, иқтисодиёт структурасини тубдан ўзгартириш вазифасини ҳал қилиш қийин бўлади.

Бутун инвестиция сиёсатида асосий эътибор корхоналарни ишлаб чиқаришни кенгайтириш, қайта қуриш ва техника билан қайта қуроллантириш учун маблағ қидириб топишни рағбатлантиришга қаратилмоғи лозим.

Капитал сарфларни маблағ билан таъминлаш манбаларининг структураси ўзгармоқда. Марказлаштирилган тартибда бериладиган капитал сарфлар улуши анча қисқарди. Бугунги кунда капитал сарфларнинг қарийб тўртдан уч қисми корхоналарнинг ўз маблағларидир. Ваҳоланки, 1990 йилда улар 40 фоиздан камроқни ташкил этган эди.

Биз ишлаб чиқаришни барқарорлаштириш ва ривожлантириш вазифасини шунчаки бир мақсад эмас, балки узлуксиз устивор йўналиш орқали энг муҳим ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш воситаси деб биламиз.

Шу сабабли бизнинг давлатимиз МДҲдаги бошқа мамлакатлардан фарқли ўлароқ барқарорлаштириш муаммоларини аҳолининг даромадларини кескин чеклаб қўйиш ҳисобига ҳал қилиш йўлидан бормади. Мустақиллик йилларида аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг тамоман янги механизми яратилди. Бунда реал иқтисодий вазият, мавжуд ресурслар ва имкониятлар ҳисобга олинди.

Давлат аввало аҳолининг энг муҳтож гуруҳларини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олди. Бу нарса иш ҳақи ва пенсияларнинг энг оз даражаси кафолат топганида, ҳаётий муҳим товарларни норма асосида беришни ташкил қилишда, қоплаш тўловларини ва бошқа тадбирларни амалга оширишда ўз ифодасини топди.

Ярим йил ичидагина шу мақсадлар учун бюджетдан 122 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг Ягона тариф сеткаси жорий этилди. Ҳозир иш ҳақининг энг оз миқдори 11 минг сўмдан, энг оз пенсия миқдори эса 12 минг сўмдан ошади. Бу эса Ҳамдўстликдаги бошқа давлатларга қараганда анча юқоридир.

Шу билан бирга Ўзбекистонда нон, ун ва бошқа кўпгина истеъмол товарларининг энг паст нархлари сақланиб қолаяпти. Мактабларда 1—5 синфларнинг ўқувчилари учун бепул нонушталар берилаяпти. Юқори синф ўқувчилари учун ва талабаларнинг ошхоналарида имтиёзли овқатланиш жорий этилган.

Шу жорий йилнинг ўзида маошларни ва нафақаларни фақатгина ошириш мақсадида имтиёзлар ва социал жиҳатдан ҳимоялаш учун ажратилган маблағлар, нарху наво даражасини сақлаб қолиш учун сарфланган харажатларни ҳисобласак, давлат ҳисобидан тахминан 800 миллиард сўм ажратилади.

Олдиндан кўрилган чоралар республикада ижтимоий барқарорликни, **халқнинг ислоҳотлар йўлига ишончини** таъминлаш имконини берди.

Таълим соҳасини чуқур ислоҳ қилиш вазифаларини ҳисобга олган ҳолда барча поғоналардаги ўқув юртларини тубдан қайта қуриш бошланди. Агарда яқин вақтларгача кадрлар асосан Тошкент ва Самарқандда тайёрланган бўлса, эндиликда ҳар бир вилоятда фан ва таълим марказларини ташкил қилиш йўли амалга оширилаяпти.

Энг аввало бундай ўқув юртлари асосий ядро сифатида зарур. Илмий тафаккур, мутахассислар тайёрлаш ишлари ана шу ядро атрофида ривожланади. Кейинчалик улар етакчи илмий мактаблар билан беллаша оладиган ҳақиқий марказлар бўлиб қолиши лозим.

Шу мақсадда бир қанча университетлар, тижорат, политехника колледжлари ва бошқа ўқув юртлари очилди. Мутлақо янги йўналишлар жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси, халқаро журналистика ва иқтисодиёт, бозор муносабатлари ва бошқа соҳалар бўйича мутахассислар тайёрлаш ташкил қилинди.

Бозор шароитидаги ишлар кадрларнинг касб маҳоратларига нисбатан қаттиқ талаблар қўяди. Шуни ҳисобга олиб, олий ўқув юртларига, **коллежларга** талабалар тест синовлари асосида қабул қилинаяпти. Истеъдодли ёшларни танлов асосида, саралаб чет мамлакатларга ўқиш ва малака ошириш учун юборилаяпти.

Ҳозирги вақтда чет элларда 2,3 мингдан кўпроқ ёшлар таълим олаяпти. Дунёдаги етакчи илмий марказлардан ўқитувчилар жалб этила бошланди.

Шундай қилиб, биз комил ишонч билан айта оламизки, мустақиллик йиллари мобайнида биз янги жамият асосларини қўйишга, ўзгаришлар муқаррарлигининг негизини таъминлашга муваффақ бўлдик.

Муҳтарам халқ ноиблари!

Янгиланаётган давлатга мутлақо янги иқтисодий асос керак. Бу яққол кўриниб турган ҳақиқатдир. Бунга қўшилмайдиган бирон киши топилмаса керак.

Ислоҳотларни иқтисодиётимизда татбиқ қилиш йўлида, эришилган ютуқларимиз билан бир қаторда ҳаётимиздаги кўп жараёнларда ислоҳотлар олға силжимай бир жойда тўхтаб қолаётганлигини, кутилган натижа бермаётганлигини кўрсатувчи жуда кўп мисоллар бор.

Биз ҳозир республика даражасида ва босқичида ислоҳот ўтказиш ҳақида дастур ва тасаввурга эгамиз. **Лекин вилоят ёки туман,** тармоқ ёки корхона даражасига ўтганимизда кўпгина оқсоқликка, тушунмовчиликка, ҳатто қарама-қаршиликка дуч келаяпмиз.

Ислоҳотларнинг олға силжишини тўхтатиб турган сабабларни очиб, бу йўлдаги ғовларни олиб ташламасак, узоққа чўзиладиган иқтисодий турғунликка дучор бўлишимиз хавфи бор. Бундай ҳолда ислоҳот тушунчасининг ўзи қадрсизланади. Унинг асосий афзаллиги— янги-янги омилларни ўзгаришларга бўлган кучли рақобатни намоён қилишдан иборат афзаллиги йўқолади.

Ислоҳотлар уларни шунчаки ўтказиш учунгина керак эмас. Уларнинг мақсади иқтисодий фаолиятга эркинлик беришдир. Шундай бир механизм ишга туширилиши керакки, бунда ҳар бир киши ислоҳотларнинг афзаллигини яққол сезсин. Уларнинг натижаларидан ҳақиқий манфаатдорлик пайдо бўлсин. Ислоҳотлар жараёни аниқ самара билан боғлиқ бўлиши зарур.

Янги усулларни амалда жорий этиб бозор иқтисодиёти принциплари асосида яшай бошлаган жойларда ишлаш ҳам қизиқарли, ҳам даромад ва маошлар ортиб бормоқда. Бунда одамларга яқин вақтларгача қилинган мафкуравий ишлов беришнинг ҳеч ҳожати йўқ.

Афсуски, ҳали баъзи бир раҳбарларимиз, фаолларимиз биз қандай яшаётганлигимизни аниқ англаб етишгани йўқ. Улар ҳатто содир бўлаётган жараёнларнинг моҳиятини билиб олишга ҳам ҳаракат қилишмаяпти.

Эҳтимол, улар ҳали эски вақтлар қайтади деб, ичида умид қилиб юришган бўлса керак.

Бундан бошқа йўл йўқ эканлигини, шунингдек ўтмишга ҳам қайтилмаслигини англаб олиш зарур. **Шуни ҳаммага аниқ қилиб етказишимиз зарурким, у даврларга мутлақо қайтиш йўқ. Бу боши берк йўл. Бу қашшоқлик, зарарли ва боқимандалик, мутелик йўлидир.**

Бугун — катта синов даври. Бугун — Ўзбекистон заминида яшаётган ҳар бир **инсон ўз виждони** олдида жавоб берадиган давр. Шундай бир даврда сафларимиз янада жипсроқ бўлиши керак. Эски замон яна қайтса нима қиламиз деб, юрак ҳовучлаб, тиззалари қалтираб ўтирган ожиз кимсалар билиб қўйсин: эски тузум қайтмайди, қайтиши мумкин ҳам эмас!

Халқимиз ислоҳотлар йўлини, бозор иқтисоди йўлини маъқул деб топган экан, **бегоналар бу йўлда ғов бўлиб турмасин.**

Ўзини янги сиёсат тарафдори деб кўрсатиб, истиқлол ва мустақиллик ҳақида олижаноб гапларни сайраб юрган сохта ватанпарварлар ҳам орамизда оз эмас. Улар ҳозир пайт пойлаб турибди, агар вазият сал ўзгарса, қийинчиликлар сал ошиб кетса, бир думалаб янги тузум рақибларига айланиб қолишлари ҳеч гап эмас. «Мен айтган эдим, огоҳлантириб қўйган эдим, менинг гапим рост чиқди», — деб минбарларга сапчиб чиқишга тайёргарлик кўраётганлар ҳам бор. Бунақанги иккиюзламачилардан жуда эҳтиёт бўлишимиз керак.

Бир нарсани асло эсдан чиқармайлик: бугунги ёруғ кунларимизни кўролмайдиган фитначи ва иғвогарлар ҳали кўп. Бу ичи қора мансабпараст кимсалар турли фисқу фасод гапларни тарқатиб, элимизнинг жипслигини бузишга, ватандошлар орасига низо ва адоват уруғини сепишга ҳаракат қилганлар ва бундан кейин ҳам қиладилар.

Уларга нисбатан бепарво, лоқайд бўлишга ҳаққимиз йўқ. Негаки, бу жойда истиқлолимиз, Ватанимизнинг тинчлиги-осойишталиги гаровга қўйилган. Фитначилар ва бузғунчилар билан курашиш, уларни бутунлай орамиздан чиқариб ташлаш керак. Иғвогарларга зимдан тарафдор бўлиб, уларни ноғорасига ўйнаб юрган **кимсалар** англаб олсин: энди у хил найранглар кетмайди, уларга йўл қўймаймиз. Халқимиз кимнинг ким эканини, ким чўнтагида тош ушлаб турганлигини яхши англайди, кимни қўллаб-қувватлаб, кимни бошдан соқит қилишни ҳам билади!

Ғанимлар нималар деб сафсата сотмасин, Ўзбекистон раҳбарияти ва халқининг тутган йўли қатъий ва мустаҳкам: биз доимо меҳр-мурувват, меҳр-оқибат, юртимизда тинч-тотувлик, хотиржамликни сақлашга содиқ бўлиб қолаверамиз. Ватандошларимиз бир-бирларига елкадош, аҳил-иноқ бўлиб яшаш, етим-есирлар, ногиронлар, қариялар ва болалар, қаровсиз ва муҳтож кишиларимиз ҳимоясини ташкил қилишда ўзимизни кучимизни ва меҳнатимизни ҳеч қачон аямаймз.

Азиз дўстларим, ватандошларим!

Бир ҳақиқатни ҳаммамиз яхши англаб олишимиз зарур: ўз муқаддас буюк мақсадларимизга эришмоғимиз учун ҳар қайси хонадонимизда, юртимизда тинчлик-осойишталик, бир-биримиз билан **аҳил,** меҳр-оқибатли, орномусли бўлиб яшашимиз керак.

Якдиллик, имон ва инсоф, сўз ва иш бирлиги, инсонпарварлик — биз қураётган жамиятнинг тамал тошларидан биридир.

Муҳтарам халқ депутатлари!

Аввал айтганимдай, бугун — ҳар бир инсон ўз виждони олдида ҳисоб берадиган давр. Мустақиллик карвони йўлга чиққан экан, уни ҳеч ким тўхтатишга қодир эмас. Биз албатта манзилга етиб борамиз.

Шу катта улуғвор мақсадлар йўли равон бўлишига ҳуқуқий замин яратиш, бугунги давр талабларига жавоб бера оладиган қонунларни қабул қилиш, Ўзбекистонимиз халқини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш, келажакка оид барча йўналишларни аниқ белгилаб олишдаги катта хизматларингизни тарих ва замон албатта эслайди ва муносиб тақдирлайди.

Босиб ўтган йўлимизга бир назар солайлик. Агар яқингинада бошдан кечирган машаққатли кунларимизни яна бир карра эсласак, шу яққол кўринадики, бизлар энг қийин даврларда ҳам ўзимизни дадил тутдик, ҳақиқат ва адолат ўз тарафимизда эканига қаттиқ ишондик.

Шу азиз Ватан — барчамизники. Унинг истиқболи, фаровон келажаги учун яшаш ҳар бир инсон учун катта бахтдир.

Сизларни шу муқаддас замин — гўзал Ўзбекистоннинг истиқлол байрами билан яна бир бор чин юракдан табриклайман. Барчангизга сиҳат-саломатлик, тинчлик-осойишталик тилайман.

Оллоҳ Таъоло ҳаммангизни ўз паноҳида сақласин.

* *Газетанинг шу сонига*

«ТУРКИСТОН» САРОЙИ МУБОРАК, ҲАМШАҲАРЛАР!

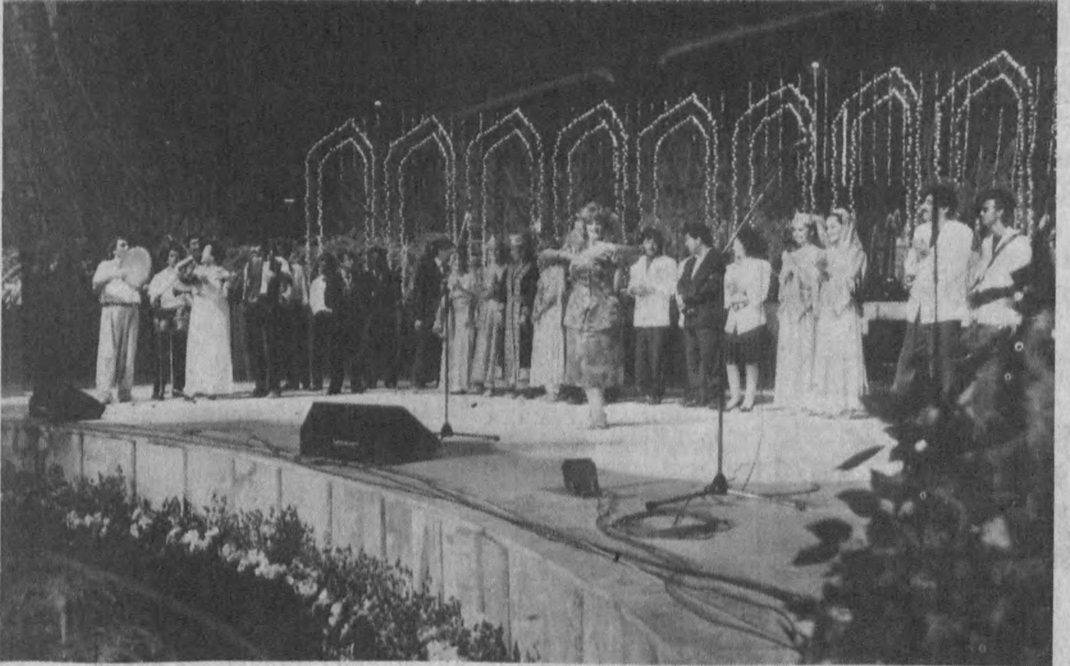

ОНА шаҳримиз Тошкентда биридан бири гўзал, муаҳтам бинолар жуда кўп. Уларнинг баъзилари ўз елкасига асрлар сир-асрорини, аждодлар каломини ортиб келаётган бўлса, баъзиларининг қурилишига ўзимиз гувоҳ бўлиб турибмиз. Шу биноларнинг, яна ҳам аниқроғи, обидаларнинг сафи бир ажойиб қаср билан бойиди. У қасрнинг очилишини сабрсизлик билан кутган эдик. У Ўзбекистонимиз Мустақиллик байрамининг икки йиллигига муносиб туҳфа, узукка қўйилган гавҳар кўздек бўлди.

Мустақиллик майдонига кўрк, савлат қўшиб, қўр тўкиб турган «Туркистон» маданият саройи олдидаги фавворалар қуёш нурида товланиб кетди. Улкан устун устига келиб қўнган Семурғ эса худди олам файзини ўзи билан олиб келгандек эди.

4 сентябрь куни саройнинг очилиш тантаналарига жуда кўп ҳамшаҳарларимиз йиғилди. Маросимда иштирок этган юртбошимиз Ислом Каримов барча билан қизғин саломлашгач, алвон лентани қирқди. Сўнг йиғилганларни табриклаб, нутқ сўзлади.

Президент ва унинг ҳамроҳлари саройнинг ичини, унга берилган бетакрор безакларни, 900 кишилик залда томошабинларга яратилган қулайликларни кўздан кечирди. Меъморлар, усталар, қурувчилар билан суҳбатлашди.

«Туркистон» маданият саройининг шундоққина ёнида 4 минг ўринли ёзги театр ҳам қад ростлади. Президентимиз бу шинам масканга ҳам ташриф буюрди.

Саройнинг афзалликларидан бири унинг Анҳор соҳилида бўлганлигидир. Ёзнинг ҳароратли кунларида ҳам бу ерда мириқиб ҳордиқ чиқаришимиз мумкин.

Сарой қурилишига жуда кўп қурилиш ташкилотлари, хусусан, «Усто» ҳунармандлар бирлашмасининг қўли гул усталари фаол қатнашдилар. Шу сабаб ҳам Президентимиз ўз сўзида қурувчиларга катта миннатдорчилик билдирди.

Шу куни ёзги театрда Ўзбекистон санъат усталарининг катта байрам концерти бўлиб ўтди.

«Туркистон» маданият саройининг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, Тошкент шаҳар Ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар қатнашдилар.

Тун чўкиши билан «Туркистон» саройининг пештоқи бўйлаб ўрнатилган минглаб чироқлар порлаб кетди. Маданият саройи, Президентимиз таъкидлаб ўтганидек ва барчамиз кутганимиздек бир-бирига қондош Туронзамин халқларининг ўртасидаги дўстлик, қардошлик ипларини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Саройнинг ўзи эса келажакда шу дўстликнинг рамзи сифатида қад ростлаб тураверади.

Ғолиб МИРЗО.

СУРАТДА: «Туркистон» маданият саройининг очилишидан лавҳалар.

Виктор Багаев сурати.

МУХЛИСЛАРНИ ҲАЯЖОНГА СОЛГАН УЧ КУН

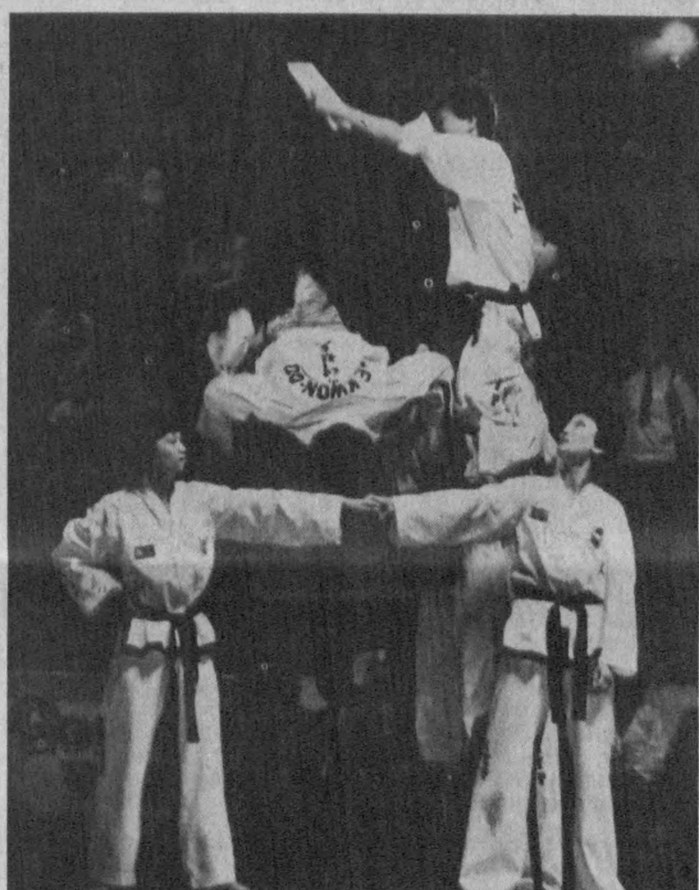

ТОШКЕНТДАГИ «Алпомиш» спорт саройи 3—5 сентябрь кунлари таэквон-до мухлислари билан гавжум бўлди. Осиё ва Тинч океани минтақасининг энг кучли спорт усталари қитъа чемпиони унвонини олиш учун қизғин кураш олиб бордилар.

Чемпионатда фахрий меҳмон сифатида замонавий таэквон-до асосчиси генерал Чой Хон Хи, Осиё ва тинч океани минтақаси мамлакатларининг яқинда ташкил этилган федерацияси саркотиби Сабрий Солиҳнинг иштирок этиши спортчилар қалбини улкан қувонч ҳислари билан тўлдирди.

Халқаро мусобақани Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков очди ва мусобақа қатнашчиларига Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг йўллаган табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Умумжамоа ҳисобида кутилганидек, кореялик спортчилар олдига тушадиган жамоа топилмади. Иккинчи ўринни ўзбекистонлик спортчилар, шоҳсупанинг учинчи поғонасини Япония ва қорақалпоғистонлик таэквон-дочилар забт этдилар.

Аёллар ўртасида олтин медаль яна кореялик таэквон-дочиларга насиб этди. Иккинчи ўрин Ўзбекистон терма жамоасига, учинчи ўрин тожикистонлик спортчи қизларга насиб этди.

Ишончимиз комилки, бундай қисқа маълумотлар таэквон-донинг ҳақиқий мухлислари учун чанқовбосди бўлиб хизмат қилиши мумкин эмас. Шуни ҳисобга олиб, газетамизнинг кейинги сонларидан бирида Осиё ва Тинч океани минтақаси мамлакатларининг биринчи чемпионати ҳақида батафсил ҳикоя қилиш ниятидамиз.

Шуҳрат АРМОН.

⊙ СУРАТЛАРДА: Тошкентда уч кун мобайнида бўлиб ўтган таэквон-до бўйича Осиё ва Тинч океани минтақаси мамлакатларининг 1-чемпионати мусобақаларидан лавҳалар.

Андрей Пишненко суратлари.

ЯНА БИР ҚЎШМА КОРХОНА

«ЧЕВАР» ҳиссадорлик жамияти ишлаб чиқариш бирлашмаси қўш байрам арафасида. Мустақиллигимизнинг икки йиллик тўйи шарафига бу ерда Ўзбек—Хитой тикувчилик қўшма корхонаси ўз ишини бошлади.

— Бундан салкам бир йил муқаддам шу корхонани ташкил этиш мақсадида хитойлик касбдошлар билан шартнома тузилган эди. Ундан фойдаланиш ноябрь ойига мўлжалланганди. Лекин, дўстларимизнинг тадбиркорлиги ва ишбилармонликлари туфайли ўша даврдан буён шу ерда яшаб, меҳнат қилаётган тўрт мутахассис ўз ишларини муддатидан икки ой илгари тугаллашди. Эндиги навбат — амалий ишга, — дейди корхонанинг ташқи савдо алоқалар директори Валижон Қосимов. — Қўшма корхонада 85 киши меҳнат қилади. Ҳар куни 100 донадан аёллар кўйлаклари ва костюмлари тикиб чиқарилади. Бинога ўрнатилган дастгоҳлар Япония ва Хитойдан келтирилган. Тикиш учун керак бўладиган матолар ҳам Хитойдан келтирилади. Маҳсулотнинг сифатлилиги ва харидоргирлиги бизнинг ихтиёрда. Шунинг учун ҳам барча моделчиларимиз энг замонавий моделдаги кўйлаклар ва костюмлар чизмасини тахт қилиб туришибди.

Қўшма корхонанинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов, Хитой Халқ Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси котиби Чжан Цин Цюьянлар иштирок этишди ва нутқ сўзлашди.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

СУРАТЛАРДА: қўшма корхонанинг очилиш тадбиридан лавҳалар.

Алексей Кондрашкин суратлари.

* *Истеъмол буюмлари манзурми?*

ХИЛМА-ХИЛ ВА СИФАТЛИ

ҲОЗИРГИ кунда ҳар бир корхона ўзининг асосий маҳсулотларини ишлаб чиқариш билан бирга халқ истеъмол буюмларига ҳам катта эътибор бермоқда. Чунки истеъмол бозорини ўрганиш ва шу асосда маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш бозор иқтисодиёти талабидир.

Айни пайтда бунга пойтахтимиздаги «Фотон» ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчи ва хизматчилари асосий эътиборни қаратишмоқда. Корхона халқ истеъмол буюмларини ишлаб чиқаришга бундан икки-уч йил илгариёқ киришиб кетган эди. Бунинг учун бирлашмада эски техника ўрнига янги самаралилари ўрнатилди. Натижа ёмон бўлмади. Корхонада «Весна» бирлашмаси ҳамкорлигида янги оқ-қора телевизорлар ишлаб чиқарила бошлади.

Пайвандлаш омбури, электрон-мусиқа ўйинчоқлари, ўрганиш ўйини, автомобиль-электрон маҳсулотлари, электрон термометрлар, радиожиҳозлар ҳамда калькуляторларни озиқлантирувчи кичик-кичик мосламалар бугунги кунда «Фотон» ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланаётган халқ истеъмол буюмларининг бир қисми холос. Қизиқарлиси шундаки, корхона ана шу маҳсулотларни ишлаб чиқаришга киришганига унча кўп бўлгани йўқ. Лекин шунга қарамасдан улар бу иш жараёнини тезда ўзлаштириб олишди.

Айни пайтда корхонанинг илгариги маҳсулотларига ҳам эҳтиёж катта. Масалан, бу маҳсулотларга Россия, Украина, Белорусь ҳамда бошқа Ҳамдўстлик мамлакатларидан жуда кўплаб буюртмалар келиб турибди.

Бироқ ҳамма вақт изланишда бўлиш корхона жамоасига хосдир. Шунинг учун бирлашма мутахассисларининг бугунги кундаги имкониятлари жуда юқори. Бундан ташқари корхона ҳозир жуда самарали ва сифатли ишлайдиган дастгоҳ ва ускуналарга эга.

Бугунги кунда корхона меҳнаткашлари яқин келажакда ҳар хил жиҳозлар ва чексиз сонларни ҳисоблаш схемасини ишлаб чиқаришни режалаштиришган. Ҳозир бу электрон жиҳозлар ичида энг мураккабларидан ҳисобланади. Бундан ташқари корхона жаҳон бозори талабининг ярмини таъминлайдиган сплиттрансформаторлар, кўп функцияли радиоприёмниклар ва бошқа турмушда қўлланиладиган электрон жиҳозларни ўзлаштиришни мўлжаллаган.

Ғафур ЮНУСОВ.

* *Ажойиботлар қомуси*

ФАРАНГ ГАНЖИНАСИ

ДУНЁДА бебаҳо хазиналар саналган музейлар талайгина. Москвадаги Третьяков галереяси, Санкт-Петербургдаги Эрмитаж, Франциядаги Лувр ҳақли равишда инсоният нафосат оламининг ганжинаси саналади. Бугунги икки оғиз сўз Лувр — жаҳон маданияти дурдоналари тўпланган маскан ҳақида бўлади.

Лувр музей сифатида қачон иш бошлаганининг аниқ санаси маълум эмас. Лекин Людовик XVI музейга асос солган деб ҳисоблаш одат тусига кирган. Чунки Людовик XVI ҳукмронлиги пайтида Бурбонлар қароргоҳи Версалда эди-да! Барибир музейнинг чин асоскори Анри IV бўлса керак. Сабаби у қироллик саройида ўзининг осори-атиқалардан иборат коллекцияси — бойлигини намойиш учун қўйган.

Луврни ҳеч қайси император ўз ҳолига қўймаган. У қурилган, қайта қурилган, кенгайтирилган. Шу тариқа Лувр катта бино шаклини ола бошлаган. Ҳатто Наполеон жаноби олийлари ҳам бу ишга қўл урар экан «Улкан нарсадан гўзали йўқ» деб ҳикматли сўз айтишга ҳам жазм этган экан. Бироқ, катталик ўзининг муаммоларини ҳам келтириб чиқаради. Аввало унинг деворларини безаш керак бўлади. Луврда ўша пайтда ўлжа тариқасида қўлга киритилган ажойиб суратлар бўлса ҳам, очиқдан-очиқ ўзини кўрсатиш касали сарой гумбазлари остида ўзини кўрсата бошлади. Суратларни бетартиб, пала-партиш олиб ташлайверишди. Ҳатто бир тизим ҳам ўйлаб топишди: яхши суратлар пастга, мундайроқлари тепага осилсин.

1940 йилда бутун музей Тулузага кўчирилди. Мутахассислар суратларнинг орасини очиб осилса, янада гўзал кўринади деган қоида ишлаб чиқишди. 1945 йилда ортиб қолган турли-туман суратларни махсус заҳирахонага келтиришди. Дурдона асарлар сал эркинроқ «нафас» олсин деб ўйлашганда! Сўнгги пайтларда эса деворни осилган сурат рангига мослаб бўяшадиган ҳам бўлишди.

Луврнинг суратларини бешдан бир қисми заҳирахоналарда эҳтиётлик билан сақланади. Грек, юнон, этрус кўзалари эса чироқсиз хоналарда сақланади. Кимдир уларни кўриш истагини билдирса, дарҳол у қўлчироқ билан таъминланади.

Лувр суратларнинг нусхаларини намойиш этишдан аллақачон бош тортган. Музейдаги суратларнинг деярли ҳаммаси асл нусхалардир. Фақат Сенеканинг ўз-ўзини ўлдириши ифодаланган Рим ҳайкали XVI асрда қайтадан ишланган. Ва... заҳирахонага жўнатилган. Луврда 60 та ўз касбининг устаси бўлган нусха кўчирувчи ишлайди. Улар фақатгина ажойиб рассом бўлиб қолмай, сурат муаллифлари ўз асарларига яширган мазмунни ҳам «ўқишади».

Луврнинг кўп асрлик тарихи мобайнида суратлар алмаштирилди, сотилди, ҳадя қилинди. 1847 йилда рассомлар, коллекциячилар, сиёсатдонлар, миллионерлар — улар орасида Пуанкаре ва Ротшильдлар ҳам бор эди — Лувр дўстлари жамиятини тузишди. Улар музейга қачонлардир алоқадор бўлган суратларни йиғиш, сотиб олиш, ҳамда қайтариш билан машғул бўлди.

Бугунга келиб музей мулки ниҳоятда қаттиқ назорат остидадир. Ўтган йилнинг ўзидагина Лувр юздан зиёд суратларни сотиб олди.

Луврнинг лабиринтнамо йўлаклари орасида телетомошабинларнинг нигоҳидан нарида бир хона бор. У ерда 130000 га яқин суратлар, қораламалар сақланади. Уларнинг қоғозлари шунчалар юпқаки бор-йўғи уч ойгина қуёш нурини кўриши мумкин. Яқинда уларнинг барчаси эҳтиёт юзасидан микроплёнкага муҳрлаб қўйилди.

Хоҳлаймизми йўқми ердаги ҳаёт пул топишни тақозо қилади. Шу сабабли Лувр фақатгина музей эмас, унинг қаҳвахоналари, ресторанлари ва ёдгорликлар сотувчи дўконлари ҳам бор. Чинакам корхонанинг ўзгинаси. Ўтган йилда ёдгорлик дўконида музей саройининг акси туширилган 6844 майка, 1223 ручка, 622 шамсия сотилди. Баҳорда эса аёллар учун «Мария Антуанетта», эркаклар учун «Наполеон I» махсус сувлар савдога чиқарилади.

Ёдгорликлар барибир асосий даромад эмас. Лувр чипта сотишдан 100 миллион франк, турли кўргазмалардан 25 миллион франк топади. Ушбу пулнинг 10.000.000 франка таъмир ишларига, кўп қисми эса ходимларга ойлик маошга сарфланади. Луврда 1100 киши доимий, 150 киши шартнома асосида ишлайди. 250 киши эса мавсумий ишчилардир.

Шундай катта ҳудудни тозалаш аввалари тўрт хил фаррошлар хизмати билан амалга оширилар эди. Дастлаб супурги, сўнг латта, кейин мастика, ундан кейин чўтка ишга тушарди. Ҳозир эса бу ишни йилда икки марта робот-қўнғиз бажаради. Гумбазни тозалашни эса тажрибали осмончи-ишчилар бажаради.

Аввалари Луврдан ноёб асарларни ўғирлаш ҳоллари ҳам юз бериб турарди. Ҳозир бу ишни қилиш жуда мушкул. Чунки Луврни қўриқлаш ишлари ҳам замонавийлашиб кетган. Шунчалар кодлаштирилганки ҳатто ходимлар ҳам гоҳида чалкашиб қоладилар.

Аввалари бу ердаги ходимларни «музей хизматчилари» деб юритилса, ҳозир «назорат агентлари» деб номланади. Сабаби улар инглизча сўзлашадилар. Ўзларига бириктирилган бутун зални ойнадек равшан биладилар, одамларнинг ҳар бир ҳаракатини кузатадилар. Йилига эса 30 соат «сабоқ» оладилар.

Луврнинг остида ўзининг яширин йўли борлигини ҳеч ким билмайди. Унинг кенглиги 4 метр. узунлиги 1 километр, тамом бетонланган, барча коммуникация билан таъминланган. Бу яширин йўл асарларни кўргазмага жўнатишда хизмат қилади. Луврда доимо йигирмадан ортиқ ўт ўчирувчи ишлайди. 1993 йилнинг олти ойи мобайнида музейда 699 марта тревога эълон қилинган. Барчасининг сабабчиси... каптарлар экан.

Лувр ҳақидаги қисқача ҳикоямиз шу.

Турсун АБДУЛЛАЕВ тайёрлади.

* *Шаҳар бедарвоза эмас*

ЖАРИМА ТЎЛАДИ

ОҲАКЧИ кўчасида истиқомат қилувчи Г. Н. исмли шахснинг фойда кўриш борасидаги иштаҳаси карнай экан. У ўзи билан Тошкент — Москва поездида Самара шаҳрига олиб кетаётган 15 дона қўй жунидан тайёрланган пальто (шуба-цигайка) лар божхона ходимлари томонидан ушлаб қолинди. Унинг гапига қараганда, буюмларни у ёқдан бирор бир материалга айирбош қилмоқчи экан-у, аммо бу маҳсулот турини четга олиб чиқиб кетиш таъқиқланганини билмаган эмиш. Қизиқ, бартер қонун-қоидасини яхши билган кишининг бу борадаги билимсизлигига ақл бовар қилмайди.

Четга ноқонуний олиб кетилаётган шубалар давлат ҳисобига мусодара қилинди ва унинг билиб-билмай ташлаган қадами салкам 1 миллион сўм пулининг кулини кўкка совурди. Бунинг устига яна 15 минг сўм жарима тўлади. Ҳар ҳолда энди қонунбузар ўз қилмишидан бир оз бўлсада пушаймон қилаётган бўлса керак.

ДЎҚ-ПЎПИСА ЎТМАДИ

ҚОРАҚАМИШ даҳасида истиқомат қилувчи Н. А. исмли шахс пойтахт бозорларидан ҳар қайсиси 60 минг сўмдан харид қилинган 8 дона пальто (шуба-цигайка)ларни Тошкент — Москва поездида Самара шаҳрига олиб бориб, мўмайгина даромад қилишни мўлжаллаганди. Бироқ у божхона ходимлари томонидан тўхтатиб қолинди. Ҳуқуқбузар қилғиликни қилиб, аввалига хўп дўқ-пўписа ҳам қилиб кўрди. Аммо охир-оқибатда қонун тантана қилди ва ташмачи 15 минг сўм жарима тўлади, буюмлар эса давлат фойдасига мусодара қилинди.

Йўловчининг гапига қараганда, соф қўй жунидан тўқилган бу шубаларнинг ҳар бири олиб бормоқчи бўлган жойида 120 минг сўмдан сотилиши мумкин экан. Натижада 480 минг сўм турадиган молидан айрилиб қолган фойдакашнинг ширин орзулари саробга айланди.

Тошкент шаҳар божхона бошқармасининг матбуот маркази.

* *Билиб қўйган яхши*

БОДОМ ҚАНДАЙ ЭКИЛАДИ?

БОДОМНИ куз бошланишидан то қиш чилласининг аввалигача экиш мумкин. Бунинг учун иссиқроқ жой танланади. Баъзи боғбонлар бодомнинг томиридан ўсиб чиққанини, баъзилар эса бодом шохини пўсти осилиб турадиган қилиб синдириб, сўнг экадилар. Унинг энг узун шохини ўтказиш ҳам яхши самара беради.

«Нафис бодом»ни қуйидаги тартибда экилади: сувли идишга бироз асал ва маҳаллий ўғит солинади. Сўнг бодомни уч кеча-кундуз шу аралашмага солиб қўйилади, кейин экилади. Бунда ингичка томони тепага қилинади.

Агар бодом чақилса, мағзи ташқарига чиқарилиб, игна билан унга хоҳлаган нарсанинг расми солинса ёки чизилса, сўнг пўчоғининг ичига қайтариб солинса, лух билан боғланса, озгина гўнгли тупроққа аралаштириб унга суркалса, бодом дарахт бўлиб мева қилгач, ҳар бир мағзида ўша ёзув пайдо бўлади.

ДЕВОРДАГИ ГИЛАМ

ОДАТДА гиламни осиш учун деворга бир неча тешик қилиб, тиқин қоқишга тўғри келади. Бу ҳолда гилам юзаси маҳкамлаш чизиғи бўйича бир текис чиқмайди ва маҳкамлаш воситалари кўриниб қолади.

Шунинг учун гиламларни кўндаланг кесими 10х30 миллиметрли ёғоч рейкаларга маҳкамлаш маъқулроқ ҳисобланади. Бундай рейка ёғоч деворга тўғридан-тўғри 2—3 та йирик бурама михлар билан маҳкамланади. Ғишт ёки бетон деворга эса дюбель мих ёки ёғоч тиқин ёрдамида қотирилади. Рейкага маълум масофа (15—20 см.) ораларига кичикроқ бурама михларни охиригача киритмасдан қолдирилади. Худди шу масофага мослаб гиламни орқа томонининг тепасига пўлат ҳалқалар юқори томондан кўринмайдиган қилиб тикилади. Гилам шу ҳалқалардан рейкадаги бурама михларга илинади.

ПОМИДОРЛИ ШАРБАТЛАР

Ҳозир айни помидор пишиб етилган пайт. Ундан турли хил шарбатлар ва ичимликлар тайёрлаш мумкин.

⊙ Помидор суви ва сутни миксерда ёки чилчўп билан яхшилаб аралаштирилади. Совуқ жойда ярим-бир соат қўйилади-да, кейин зираворлар солинади.

⊙ Помидор, олма ва четан сувини миксерда ёки чилчўп билан аралаштирилади, сўнгра совуқ жойда ярим соат турғизиб қўйилади.

⊙ Помидорнинг сувини шейкерга қуйилади. Устига лимон суви қўшилади-да яхшилаб аралаштирилади. Дастурхонга тортиш олдидан коктейлли стакан ёки қадаҳларга қирилган яримта саримсоқ палласи ва майда тўғралган пиёз солиб берилади. Таъмига қараб совуқ ҳолдаги янги сут ҳам қўшиш мумкин.

Собир БОЗОРБОЕВ тайёрлади.

* *Ҳар тўғрида*

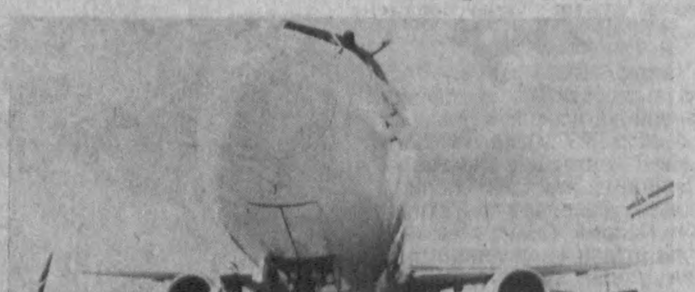

СИДНЕЙ. Вазни 125 килограмм бўлган австралиялик Девид Хаксли «Квонтас» авиакомпаниясига қарашли «Боинг 767—300» маркали самолётни 25 метрлик масофага тортиб бориб дунёдаги энг кучли эркак эканлигини исботлади. Самолётнинг оғирлиги 105 тонна.

СУРАТДА: Девид Хаксли Сидней аэропортининг учиш йўлагида жаҳон рекордини ўрнатмоқда.

АФП—РАТА—ТАСС сурати.

* * *

Венгриялик қўли гул усталардан бири 1872 йил велосипедининг намунасини яратишга эришди. Шу муносабат билан транспорт воситалари ишқибозлари томонидан махсус клуб ташкил этилди. Ва у суратдагидек ҳайбатли машиналарни тарғибот қилишдан тушган маблағлар ҳисобига яшайди.

МТИ—РАТА—ТАСС сурати.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ГАЗДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ АБОНЕНТЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ТОШГАЗ» БОШҚАРМАСИ

1993 йил 1 сентябрдан 1 ноябргача

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА

аҳоли ўртасида газдан хавф-хатарсиз фойдаланиш бўйича

ИККИ ОЙЛИК ЎТКАЗАДИ

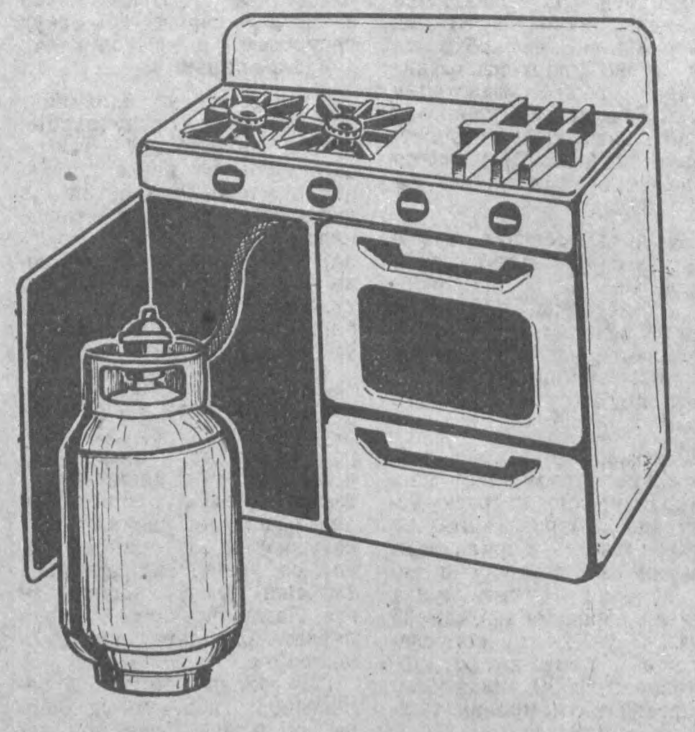

ЭСДА ТУТИНГ: газнинг ҳаво билан аралашмаси портлаш ва ёнғин чиқиш хавфини туғдиради!

Газ силқиб чиқишини ўз вақтида олдини олиш— портлаш, ёнғин ва бошқа бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш гаровидир.

Дудбуронлар текширилгани ҳақидаги актларни ўзингиз яшаб турган жойингиздаги райгазга

ЎЗ ВАҚТИДА ТАҚДИМ ЭТИНГ

Ёниш маҳсулотлари дудбуронлар орқали ташқарига чиқиб кетадиган газ колонкалари ва бошқа газ асбобларидан фойдаланган пайтда албатта унинг ҳаво тортаётгани ёки тортмаётганини

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ

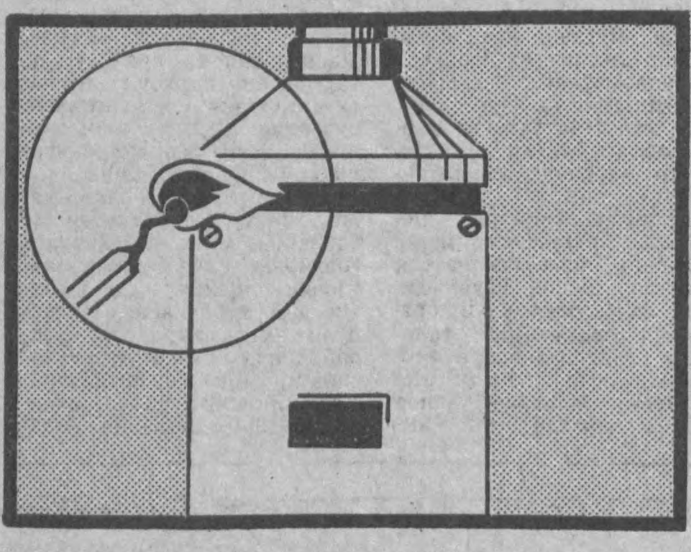

Дудбуронлар ҳаво тортмаётган ёки қониқарсиз ҳаво тортаётган пайтда газ асбобларидан фойдаланиш

ҚАТЪИЙ ТАЪҚИҚЛАНАДИ

Газ баллонли қурилмалардан фойдаланган пайтда баллонлар иссиқлик манбаларидан (қуёш нури, печлар, электр иситиш асбоблари) холи жойлаштирилиши лозим.

Баллонга ўрнатилган 3 конфоркали плиталар, бошқа газ асбоблари ҳамда «Балтика» босим регуляторидан ишлаётган баллонлардан фойдаланганда «Балтика» босим регулятори ва клапаннинг баллонга тўғри уланганига айниқса эътибор беринг.

ҲУРМАТЛИ ТОШКЕНТ ШАҲРИ АҲОЛИСИ!
ИККИ ОЙЛИКНИ ЎТКАЗИШДА ФАОЛ ҚАТНАШИНГ!

Портлашлар, ёнғинлар, заҳарланишлар ва бошқа бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш учун газ асбоблардан фойдаланиш қоидаларига риоя қилинг:

— ёқилган газ асбобларини назоратсиз қолдирманг, аланга сўниб қолиши мумкин. Бундай пайтда газ силқиб чиқади, у хоналарда йиғилиб кишини заҳарлайди, шунингдек портлаш ва ёнғин чиқишига сабаб бўлади;

— махсус инструктаждан ўтмаган болалар ва шахсларнинг газдан фойдаланишларига йўл қўйманг;

— рўзғор газ плиталаридан хоналарни иситиш учун фойдаланманг — бу саломатлик учун хавфлидир.

ЎРТОҚЛАР! Хонада газ ҳидини сезишингиз билан бундан райгаз ёки авария хизматини қуйидаги телефонлар орқали дарҳол хабардор қилинг: 04, 53-56-19, 53-56-31, 55-44-27, 55-44-29.

Газ хўжалиги ходимлари етиб келгунларича газ йиғилган хоналарни шамоллатиш чораларини кўринг, эшиклар, деразаларни очиб юборинг, ўт ёқманг, чекманг, электр асбобларидан фойдаланманг, электр ёритгичларни ёқманг, одамларни газ йиғилган хоналардан олиб чиқиш чораларини кўринг.

ЎРТОҚЛАР! ГАЗДАН ФОЙДАЛАНГАНДА НИҲОЯТДА ҲУШЁР ВА ЭҲТИЁТКОР БЎЛИНГ!

«ТОШГАЗ» бошқармаси.

Халқлар дўстлиги саройида
10 СЕНТЯБРЬ СОАТ 18.00 ДА
11, 12 СЕНТЯБРЬ СОАТ 14.00 ВА 18.00 ДА

ТАБАССУМ КЕЧАСИГА МАРҲАМАТ!

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ҳожибой ТОЖИБОЕВ,

Дониёр ТОШМУҲАМЕДОВ

ҲУШОВОЗ ЛИРИК ХОНАНДАЛАР ВА ЁШ РАҚҚОСАЛАР.

Касса соат 11.00 дан 18.00 гача ишлайди.

ЖАМОАЛАРДАН ТАЛАБНОМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Тоза сув - ҳар бир хонадонга !

"УЛУҒБЕК" МУҲАНДИСЛИК МАРКАЗИ ТАКЛИФ ЭТАДИ:

"АКВА" ичимлик сувини тозалаш учун қўлланиладиган фильтрлар.
"АКВА" юқори самарали, енгил, ихчам фильтр водопровод сувини қўрғошин, симоб, мис, кадмий, кобальт, темир, рухлардан, уларнинг бирикмасидан, радионуклидлар, дағал тузлардан, ёқимсиз ҳид ва ҳоказолардан тозалайди.

Бир соат ичида Сиз 20 литр экологик тоза сув оласиз !

ФИЛЬТРЛОВЧИ ЭЛЕМЕНТНИ 5 ЙИЛ МОБАЙНИДА АЛМАШТИРМАСДАН ИШЛАТСА БЎЛАДИ.

Ҳақ тўлаш тартиби - турлича. Чакана нархда ва кўтарасига харид қилишингиз мумкин.

Тошкентдаги телефонлар:
76-66-72, 34-87-04, 22-06-44

Бизнинг фильтрларни Сиз Гоголь кўчаси, 38-уйда жойлашган "Электроника" дўконидан сотиб олишингиз мумкин.

Сув йўллари ва сув қувури тармоқларида таъмирлаш-профилактика ишларининг олиб борилиши ҳамда 1993 йилги қиш мавсумига тайёргарлик кўрилиши муносабати билан

«ВОДОКАНАЛ» ТРЕСТИ

шаҳар водопроводи абонентларига

сув қувури тармоқларида совуқ сув босими пасайиши ва бўлмаслиги тўғрисида

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

6 сентябрь соат 19.00 дан 7 сентябрь соат 9.00 гача

СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ:
Акмал Икромов тумани — 11, 12, 13, 14, 15, 21, 22-мавзеларда;
Чилонзор тумани — 16 «Ц» мавзеларида;

СОВУҚ СУВ БЎЛМАЙДИ:
Акмал Икромов тумани—«Оқтепа» маҳалласида;
Сирғали тумани — Чоштепа кўчасида ва унга туташган кўчаларда.

7 сентябрь соат 9.00 дан 8 сентябрь соат 9.00 гача

СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ:
Мирзо Улуғбек тумани — 12-турар жой шаҳарчаси, «Феруза», «Яланғоч» даҳаларида;
Собир Раҳимов тумани — «Қорақамиш» даҳасининг 1/4, 2/4, 2/3 мавзелари, Дадабоев, Ленинчи, Сағбон, Чуқурсой кўчаларида;

СОВУҚ СУВ БЎЛМАЙДИ:
Собир Раҳимов тумани — Шоферская, 2-Дадабоев, Шарқ кўчалари, Шумилов станциясида;

8 сентябрь соат 9.00 дан 9 сентябрь соат 9.00 гача

СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ:
Чилонзор туманининг 16, 17, 18, 19, 20, «Ц» мавзелари, «Мевазор» маҳалласида.

9 сентябрь соат 9.00 дан 10 сентябрь соат 9.00 гача

СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ:
Чилонзор тумани 1, 2, 3, 4, 5, 6-мавзелар, «Нақquшлик» кўчаси ва унга туташ кўчаларда;

СОВУҚ СУВ БЎЛМАЙДИ;
Яккасарой тумани — У. Носир кўчаси, 136, 138-уйларда.

Совуқ сув бўлмаган жойларга машиналарда сув етказиб берилади.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 33-15-95, 33-75-95, 56-60-06.

Тошкент шаҳар суди жамоаси Тошкент шаҳар суди раисининг ўринбосари Р. А. Акбаровга онаси **Ҳикоят АКБАРОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

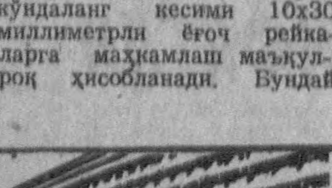

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарларининг аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет. Қоғоз бичими А — 2 Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.40 Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6